

2020

in beeld,
woord
& cijfers

VolkerWessels

Welkom in de wereld van VolkerWessels

Het jaar 2020 gaat op een bijzondere manier de geschiedenisboeken in. 2020 is het jaar van Corona, het jaar van de anderhalvemeter-economie, het jaar van de maatregelen, het jaar van de protocollen, wel of geen mondkapjes, van draagvlak, van beperking van beweging. En van thuiswerken daar waar mogelijk en op kantoor waar nodig. Van de eerste golf en de tweede golf, van afschalen en opschalen. Kortom: in 2020 was alles anders dan verwacht. Voor VolkerWessels stond het begin van het jaar nog in het teken van de naderende beursexit die we succesvol hebben kunnen afronden. Op 16 maart 2020 maakte Reggeborgh bekend dat zij 97,79% van de aandelen Koninklijke VolkerWessels in haar bezit had en kort daarop werd bekend dat VolkerWessels op 15 april 2020 van de beurs af was. Op 18 september 2020 is de familie Wessels weer voor 100% eigenaar van het bedrijf. Toen Corona begin maart zijn intrede deed hebben we direct de Corona kerngroep geformeerd en hebben wij in de hoogste versnelling alle maatregelen genomen waardoor wij veilig hebben kunnen doorwerken. Met name het Samen Veilig Doorwerken protocol heeft ons bedrijf (en onze sector) enorm geholpen om door deze

van links naar rechts: Alfred Vos, Jan de Ruiter, Dick Boers, Alan Robertson en Jan van Rooijen

verschillende lockdowns op de kasstroom van onze activiteiten. Met de kennis van vandaag kunnen we vaststellen dat de aanvankelijk sombere scenario's niet zijn uitgekomen en dat de omvangrijke steun van de verschillende overheden de economische impact hebben verzacht. Niettemin denken wij dat de indirecte impact van de Coronapandemie tot ver in 2021 voor aanhoudende onzekerheid zal blijven zorgen. Ook binnen ons bedrijf heeft Corona een flinke impact gehad. Een aantal collega's heeft in 2020 het virus opgelopen. Bij de meesten bleven de klachten gelukkig beperkt maar helaas zijn er ook collega's langdurig opgenomen in het ziekenhuis en hebben sommigen van hen zelfs lang op de intensive care moeten liggen. Tot onze grote spijt zijn ons twee collega's ontvallen als gevolg van Corona en hebben anderen verlies te betreuren in hun (zeer) directe omgeving. Vooral in onze Nederlandse infrastructuuractiviteiten bleven de gevolgen van de stikstof- en PFAS/PFOS-problemen aanhouden. Hoewel de wetgeving om de stikstof problematiek voor de bouwfase van projecten op te lossen door de

Tweede Kamer is goedgekeurd, biedt deze wetgeving geen oplossing voor de gebruikersfase. Dit wordt weerspiegeld in een lagere orderportefeuille van onze Infrastructuurdivisie in Nederland. Het verder uitblijven van een structurele oplossing zal een negatieve invloed blijven hebben op de aanbesteding van nieuw te bouwen infrastructuurprojecten. Met de kennis van vandaag kunnen we gelukkig vaststellen dat we als bedrijf ons goed door de gezondheidscrisis heen hebben weten te slaan. Dat is alleen maar mogelijk geweest door de onafgebroken en tomeloze inzet van al onze medewerkers en onderaannemers. Hiervoor spreken wij – mede namens de Raad van Commissarissen en onze aandeelhouder – onze grote dank uit.

Raad van Bestuur van VolkerWessels
Jan de Ruiter, Alfred Vos, Jan van Rooijen, Dick Boers en Alan Robertson

Ook binnen ons bedrijf heeft Corona een flinke impact gehad

lastige tijd heen te komen. Op deze plaats zeggen wij dan ook dank aan alle betrokkenen die dit protocol mede mogelijk hebben gemaakt. In eerste instantie hebben wij ons geconcentreerd op het behoud van onze liquiditeit en het analyseren van de impact van de

Van de Raad van Bestuur	3	DIVISIES	
Over VolkerWessels	4	Nederland – Bouw & Vastgoedontwikkeling	46
In één oogopslag	6	Nederland – Infrastructuur	48
Strategie	8	Nederland – Energie & Telecom Infrastructuur	50
Financiële resultaten	11	Verenigd Koninkrijk	52
Veiligheid	14	Noord-Amerika	54
Duurzaamheid	20	Duitsland	56
Integriteit	31		
		Samenvatting Kengetallen 2020	58

Over VolkerWessels

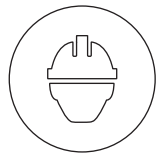
VolkerWessels is een toonaangevende, internationale bouwonderneming die werkt volgens het 'think global, act local' principe. VolkerWessels is actief in Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Noord-Amerika en Duitsland en heeft in totaal meer dan 130 lokale ondernemingen. VolkerWessels speelt een sleutelrol in de samenleving met projecten en diensten die duurzaam bijdragen aan de leefomgeving. Wij bouwen aan wonen, werken en mobiliteit.

*inclusief België

Onze *kernwaarden* vormen onze *'licence to operate'*

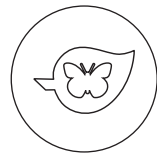
KERNWAARDEN

Aan alles wat we bij VolkerWessels doen, liggen drie kernwaarden ten grondslag: veiligheid, duurzaamheid en integriteit. Deze waarden zijn altijd en overal van toepassing, van de boardroom tot de betonmolen. Ze vormen onze 'licence to operate'.

Veiligheid

- 1 Creëren en bewaken van een cultuur waarin veilig werken vanzelfsprekend is.
- 2 Elke medewerker is zich bewust van de noodzaak om veilig te werken en durft anderen daarop aan te spreken.
- 3 Iedereen draagt gezamenlijk zorg voor elkaars veiligheid, is alert op gevaar en werkt planmatig om incidenten te voorkomen.

Duurzaamheid

- 1 We werken samen aan een klimaatneutrale, circulaire en gezonde gebouwde omgeving, zowel in onze bedrijfsvoering als in projecten.
- 2 Het is onze ambitie om een goede werkgever te zijn, de natuurlijke omgeving te versterken en de gezondheid van mensen te verbeteren.

Integriteit

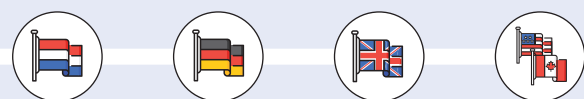
- 1 Om zaken te mogen doen, is integer handelen een voorwaarde.
- 2 Van iedereen in alle ondernemingen en alle lagen van ons concern verwachten we een integere en professionele werkhouding.
- 3 We verwachten dat ook van onze ketenpartners en onderaannemers.

EPOS SCHOOL

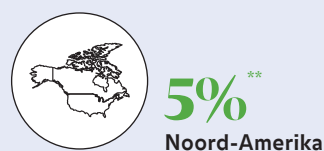
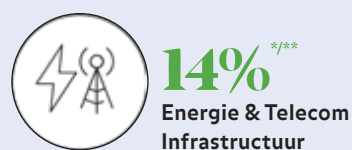
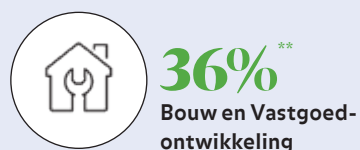
De Groot Vroomshoop ontwikkelde en bouwde samen met een partner een circulaire en volledig houten school in Rotterdam. Deze school kan gemakkelijk worden gedemonteerd, verplaatst en uitgebreid. De prefab modules beperken de bouwtijd tot een minimum en maken het mogelijk om een volledig nieuw schoolgebouw in slechts enkele maanden te realiseren.

In één oogopslag

De cijfers hebben betrekking op 2020, behalve waar anders aangegeven

4 THUISMARKTEN & 6 DIVISIES

CO₂-emissies per miljoen euro omzet in kiloton (NL)**
23,8
2019: 28,1

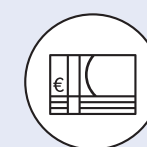
Afvalscheidingspercentage (NL)**
95%
2019: 94%

IF-Rate (NL)**
2,9
2019: 3,3

Social return score (NL)**
1,1%
2019: 1,2%

Omzet
€ 6,4 miljard
2019: € 6,6 miljard

EBT-marge
2,4%
2019: 2,6%

Orderportefeuille
€ 9,6 miljard
2019: € 8,9 miljard

Ondernemingen
130+

Vakbekwame medewerkers
~17.000

Oprachtgevers
~7.000

Projecten per jaar
~25.000

* inclusief België ** Percentage omzet

** De duurzaamheidscijfers van het Verenigd Koninkrijk, Noord Amerika en Duitsland zijn te vinden op bladzijde 52, 54 en 56

STRATEGIE

Een duurzamere samenleving

Als concern geloven we in een leefomgeving waarin duurzaamheid centraal staat. Het gaat hierbij zowel over de projecten als de mens en omgeving die daarbij betrokken zijn. Onze ambitie is om de samenleving duurzamer te maken en zodanig te bouwen, dat mensen er gezond en gelukkig kunnen wonen, werken en leven.

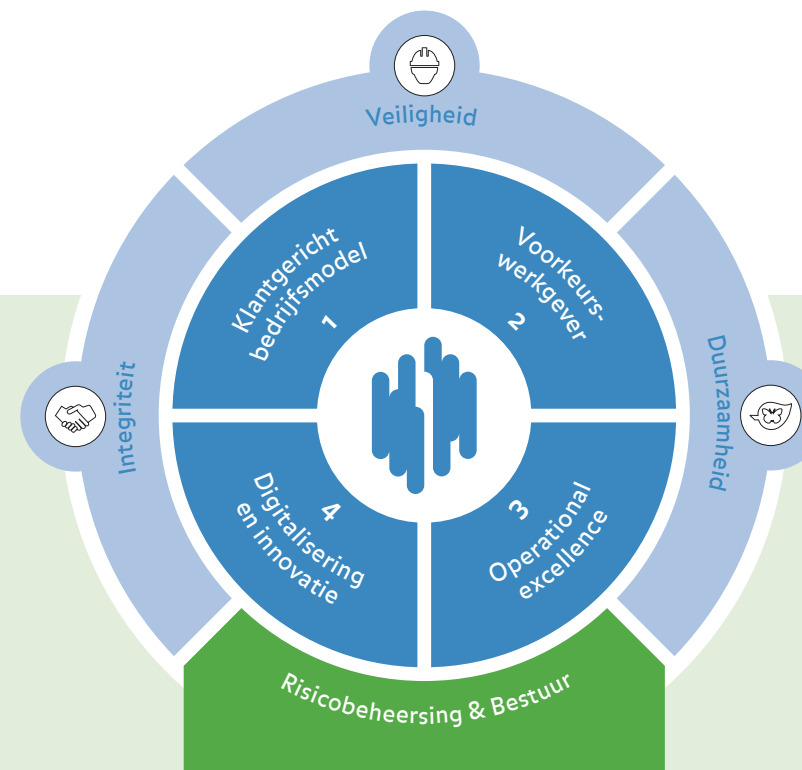
Het project De Nieuwe N200 is eind 2020 succesvol afgerond. In sneltreinvahrt is in ruim anderhalf jaar tussen Amsterdam en Halfweg een elf kilometer lange nieuwe drinkwaterleiding aangelegd, de dijk opgehoogd, de weg opnieuw ingericht en een ecopassage aangelegd. Op zeven strekkende kilometer is alle expertise waar Nederland zo goed in is, gebundeld. Met als opvallend resultaat lagere maatschappelijke kosten en hoge baten voor bewoners, flora en fauna en de weggebruikers. KWS en Van Hattum en Blankevoort werkten samen aan dit project.

D

De krappe woningmarkt en continu groeiende vraag naar infrastructuur zorgt voor druk op de bouwsector. De bouwproductie moet omhoog en tegelijkertijd moet de bestaande vastgoedvoorraad worden verduurzaamd. Klimaatverandering, schaarste van arbeidskrachten en het groeiende belang van welzijn en gezondheid zijn ontwikkelingen die een beroep doen op ons aanpassingsvermogen. We staan voor de uitdaging om de stijgende bouwbehoefte, midden in een energietransitie, in goede banen te leiden. Als bouwconcern kunnen we een positieve bijdrage leveren aan onze leefomgeving door oplossingen voor deze uitdagingen te ontwikkelen, zoals circulaire woonconcepten, energieneutrale infrastructuur of het verbeteren van luchtkwaliteit in gebouwen met behulp van sensing.

VolkerWessels is ervan overtuigd dat een afwisselende portefeuille van projecten, een evenwichtige mix van activiteiten in de vier thuismarkten en een relatief grote basis van kleine projecten de beste manier is om een optimale bijdrage te leveren aan de maatschappij. Om optimaal te blijven presteren en kansen te benutten richt VolkerWessels zich op verduurzaming, industrialisatie, digitalisatie en innovatie en indien opportuun op strategische overnames.

Bij alles wat we doen houden we onze kernwaarden scherp in het vizier: veiligheid, duurzaamheid en integriteit.

Als bouwconcern kunnen we een *positieve bijdrage* leveren aan onze *leefomgeving*

1. Klantgericht bedrijfsmodel

- Onze veelal lokale bedrijven staan dicht bij de klanten en we stemmen ons aanbod af op de behoeften en maatschappelijke opgaven van onze klanten
- Succesvol opleveren van (lokale) projecten door onze ondernemingen
- Aangevuld met grote multidisciplinaire projecten

2. Voorkeurswerkgever

- Onze medewerkers vormen de basis van onze organisatie
- Voorkeurswerkgever zijn en blijven en nieuw talent vinden en behouden
- Focus op leiderschap, continue ontwikkeling van medewerkers en transparante samenwerking

3. Operational excellence

- Beste bouwconcern op het gebied van ontwerp, voorbereiding, uitvoering en service & onderhoud
- Dit bereiken we door:
 - Continue ontwikkeling van onze organisatie
 - Voortdurende verbetering van systemen en processen
 - Benutten van schaalvoordelen en kennis van de gehele groep
- Flexibele, lerende organisatie die zich telkens weer aanpast aan de constant veranderende omgeving

4. Digitalisering en innovatie

- Voorloper op het gebied van digitalisering door de ontwikkeling van apps, efficiënte ondersteuning voor dataopslag in de cloud, een snel netwerk, directe toegang tot de relevante applicaties en de juiste beveiliging
- Permanente doorontwikkeling van industrialisatie zoals bijvoorbeeld MorgenWonen
- Openstaan voor en ruimte geven aan innovaties

Risicobeheersing & Bestuur

De risicomanagement- en governanceprocessen van VolkerWessels zorgen ervoor dat de ondernemingen bij het uitvoeren van projecten een gedisciplineerde aanpak hanteren die gebaseerd is op een zorgvuldige budgettering en projectselectie. Onze governance is gericht op het waarborgen van de naleving van interne procedures, wet- en regelgeving en de bescherming van activa en informatie. Contractmanagement is hierbij een steeds belangrijker onderdeel van ons succes.

‘We hebben *geleerd*, dat we tot *grote dingen* in staat zijn’

Phil Wood, VolkerFitzpatrick

O

Op maandagochtend 9 maart 2020, twee weken voordat het Verenigd Koninkrijk officieel in lockdown ging, had Phil Wood, projectmanager bij VolkerFitzpatrick, een vergadering met zijn team om te bespreken wat onvermijdelijk op hen af zou komen. “Toen noemden we het gewoon onze ‘wekelijkse teamvergadering’, maar achteraf gezien hadden we het ook als ‘crisisstrategiesessie’ kunnen bestempelen”, blikt Phil terug. Het plan dat het team in die eerste dagen maakte, leidde hen door de turbulente maanden die volgden.

Phil runt een groot spoorproject in Zuidwest-Londen, waarbij een gloednieuwe opstelplaats voor maximaal tien treinen wordt gecreëerd, plus een dubbel spoor van vier kilometer. Het team van VolkerFitzpatrick en VolkerRail UK dat verantwoordelijk is voor dit Feltham-depotproject bestaat uit slechts dertig mensen. Het grootste deel van het werk wordt uitgevoerd door onderaannemers. Dat betekent dat er op een drukke dag tot wel twee-

honderd mensen op locatie kunnen zijn.

Om de situatie steeds een stap voor te blijven, werden al voor het begin van de lockdown een aantal stevige maatregelen genomen, op basis van de geldende sector- en overheidsprotocollen. Twee teams gingen volledig gescheiden van elkaar werken om kruisbesmetting te voorkomen, collega’s in de ‘kwetsbare categorie’ kregen opdracht om vanuit huis te werken en er werden allerlei voorzieningen getroffen om de veiligheid van medewerkers te waarborgen. Toen het team begin maart extra schafketen bestelde, vertelde de leverancier hen dat ze de eerste bouwplaats in het land waren die dergelijke maatregelen trof. “Ik ben trots op hoe goed we waren voorbereid,” zegt Phil daarover. “Iedereen kende het plan en dat gaf ons allemaal gemoedsrust.”

Om het aantal medewerkers in de schafketen te beperken en om mensen te blijven herinneren aan de sociale

afstandsregels, werd besloten ook twee bewakers in te huren. “Ze deden me een beetje denken aan uitsmijters voor een discotheek”, lacht Phil. “Ik hoorde later dat een van hen ooit zilver had gewonnen op de Olympische Spelen in judo. Niet iemand waar je ruzie mee gaat maken.” Dan op een serieuze toon: “De overgrote meerderheid van de mensen begrijpt en waardeert het dat we deze maatregelen nemen voor hún veiligheid, en daarmee indirect ook voor het veiligstellen van hun banen. We mogen er best trots op zijn dat onze bouwplaats het hele jaar door open kon blijven.”

Ondanks alle operationele en logistieke hoofdbrekens, wijst Phil graag op de hoogtepunten: “Als dit jaar ons iets heeft geleerd, dan is het dat we tot grote dingen in staat zijn als we er samen de schouders onder zetten. Iedereen heeft de situatie genomen zoals hij was en zijn beste beentje voorgezet. Uiteindelijk is het ons gelukt om te leveren wat we hadden beloofd. Dat is een enorm compliment voor alle betrokkenen.”

Financiële resultaten

Rekening houdend met de omstandigheden als gevolg van Corona zijn we tevreden met de ontwikkeling van onze resultaten in 2020.

Omzet

In 2020 daalde de omzet met 2,9% naar €6.448 miljoen vergeleken met €6.642 miljoen in 2019. Deze daling in omzet is met name zichtbaar bij onze Infrastructuur activiteiten in Nederland als gevolg van significante vertraging in aanbestedingen van grotere integrale infrastructurele projecten door de stikstofproblematiek vanaf de zomer van 2019. Ook in het Verenigd Koninkrijk daalde onze omzet door vertraging in het gunnen van nieuwe opdrachten en als gevolg van de moeilijke omstandigheden door de Coronapandemie.

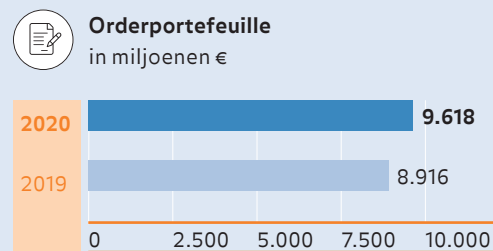
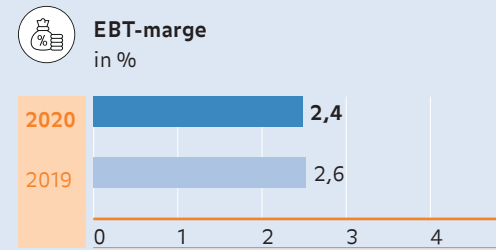
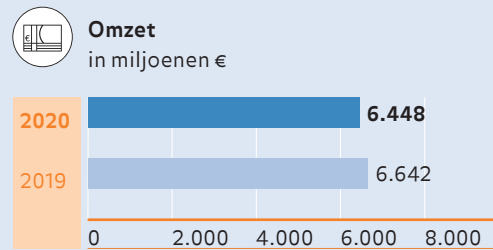
Nettowinst en EBT-marge

Als gevolg van het uitbreken van de Coronapandemie stonden de efficiëntie en de rendementen van onze projecten in delen van het bedrijf onder druk. Deze druk ontstond onder meer door de eisen inzake de 1,5 meter afstand, leveringsproblemen in de toeleveringsketens en verminderde beschikbaarheid van buitenlandse bouwplaatsmedewerkers. De financiële gevolgen hiervan konden niet altijd aan de klanten worden doorberekend en hebben onze resultaten negatief beïnvloed. De directe impact van de Coronamaatregelen op de geconsolideerde

financiële resultaten is significant geweest maar de impact verschilt per project en per divisie.

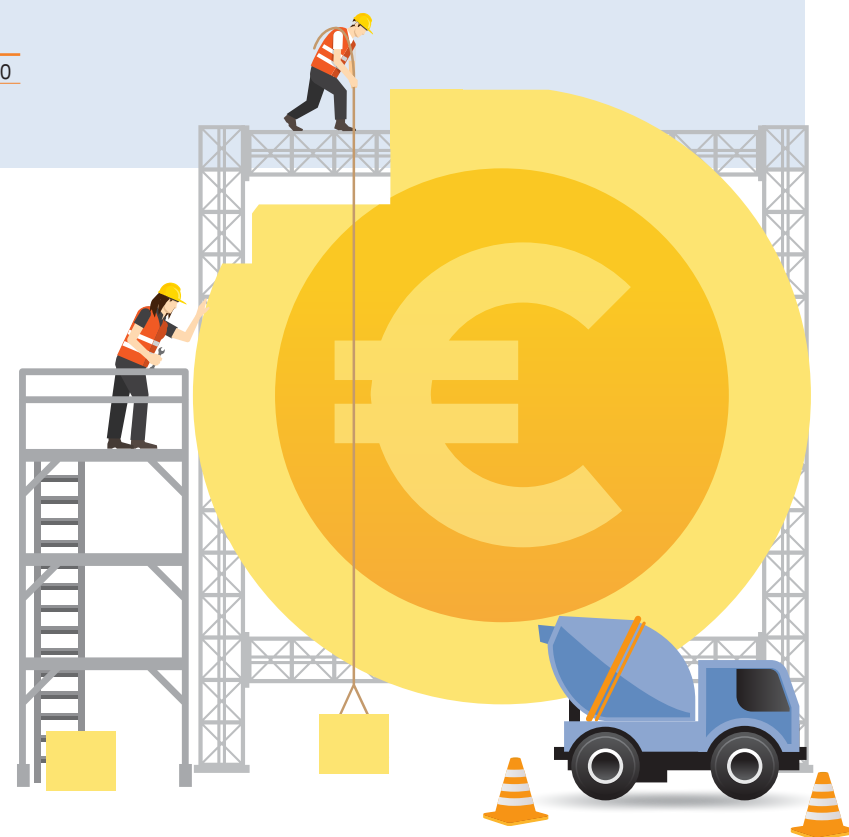
Vooraf de resultaten in het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en België werden direct negatief beïnvloed door de lockdowns in het tweede kwartaal van 2020. Wij denken dat de indirecte gevolgen – die moeilijker te voorspellen zijn – onze activiteiten tot ver in 2021 zullen blijven beïnvloeden (leveringsproblemen in de toeleveringsketens, prijschommelingen van bouwmaterialen, beschikbaarheid van personeel etc.).

Rekening houdend met bovenstaande omstandigheden als gevolg van Corona zijn we tevreden met de ontwikkeling van onze resultaten in 2020. De nettowinst daalde 16% naar €119 miljoen. De EBT-marge daalde tot 2,4% (20 basispunten lager dan in 2019). De segmenten Infrastructuur, Noord-Amerika en Duitsland leverden ondanks de Corona impact een hoger resultaat terwijl onze activiteiten bij Bouw en Vastgoedontwikkeling en Energie & Telecom iets lagere resultaten lieten zien. Onze resultaten in het Verenigd Koninkrijk daalden sterk door Corona en specifieke projectuitdagingen binnen één business unit.

Orderportefeuille

De orderportefeuille van VolkerWessels per 31 december 2020 is aanzienlijk gestegen naar een recordbedrag van €9.618 miljoen ten opzichte van €8.916 miljoen per 31 december 2019. De stijging van meer dan €0,7 miljard wordt met name gedreven door aanzienlijke stijgingen in het Verenigd Koninkrijk, bij Energie & Telecom en in Duitsland. De orderportefeuille in het Verenigd Koninkrijk steeg als gevolg van een aantal belangrijke gunningen van contracten, met name High Speed 2 en East West Rail. De orderportefeuille van Energie & Telecom stijgt vooral als gevolg van de verlenging van een langlopend raamcontract in de telecomdivisie. De orderportefeuille in Duitsland stijgt door de succesvolle verwerving van verschillende vastgoedposities voor projectontwikkeling en bouwprojecten in 2020. De orderportefeuille in het infrastructuursegment daalde met 19% (-€0,3 miljard) door de vertraging van aanbestedingen voor grote multidisciplinaire infrastructuurprojecten als gevolg van de problematiek rond stikstof en PFAS/PFOS. De orderportefeuille van Bouw en Vastgoedontwikkeling is stabiel ten opzichte van eind 2019 en in Noord-Amerika daalde de orderportefeuille als gevolg van gerealiseerde productie op de langlopende onderhoudscontracten.

Personeel

Het gemiddelde aantal werknemers bij VolkerWessels daalde in 2020 met 113 naar 16.931.

Solvabiliteit

VolkerWessels beschikt over een solide kapitaalstructuur met een solvabiliteit van 27,1% per 31 december 2020 (31 december 2019: 31,4%). Het groepsvermogen bedraagt per 31 december 2020 €1,0 miljard.

‘Mensen komen bij mijn bus vragen wanneer ik ze kom aansluiten’

Martijn Dol, VolkerWessels Telecom

E

Een stabiele en snelle internetverbinding: dat is voor veel thuiswerkers dit jaar een eerste levensbehoefte geworden. Martijn Dol, servicemonteur bij VolkerWessels Telecom, sluit dagelijks nieuwe woningen aan op het glasvezelnet en heeft dit jaar niet stilgezeten. “Ik ben tegenwoordig een graag geziene gast in de buurt.”

De meeste projecten van Martijn bestaan uit het aansluiten van nieuwbouwwoningen. In de noordelijke provincies waar hij actief is, gaat het meestal om buurten van enkele tientallen woningen. “Omdat de huizen nog niet bewoond zijn, kan het werk redelijk flexibel worden ingepland”, legt Martijn uit. “Als het rondom een woning te druk dreigt te worden, kunnen wij vaak schuiven in de planning. Daar maken we goede afspraken over met uitvoerders.”

Het gebeurt echter ook dat glasvezel wordt aangelegd bij al bestaande woningen. “Dan merk je ineens de

invloed van Corona”, aldus Martijn. “Onze komst wordt altijd aangekondigd met een brief en een telefoontje, waarin wordt gevraagd of mensen klachten hebben. Die vraag herhalen we als we voor de deur staan. We hoeven alleen maar bij de meterkast te zijn, dus het is makkelijk om afstand van bewoners te houden. Een hele enkele keer merk je dat iemand er lak aan heeft, dan moet je zelf maar de wijzere zijn die een stapje opzij doet.”

Om ook het besmettingsrisico tussen collega’s te minimaliseren, wordt voor

bepaalde werkzaamheden gewerkt met mondkapjes en spatschermen. Daarnaast wordt – nu nog meer dan voorheen – gewerkt in vaste duo’s. Ondanks deze kleine beperkingen heeft Corona en het vele thuiswerken van mensen het werk van Martijn ook positief beïnvloed. “Ik ben nu bijvoorbeeld aan het werk in een wijk waar het internet niet al te best is. Mensen komen bij mijn bus vragen wanneer ik ze kom aansluiten. Er is daardoor meer aanspraak, meer dankbaarheid en meer waardering, dat is leuk om te merken.”

Glasvezel?

Nederland ‘verglaaft’ in rap tempo. Nieuwbouwwoningen worden tegenwoordig standaard op glasvezel aangesloten, terwijl bestaande wijken één voor één aan de beurt zijn. Vanaf een wijkcentrale lopen kabels over een afstand van enkele honderden tot duizenden meters naar kleinere distributiepunten in iedere straat. Vanaf het distributiepunt vertakt de kabel verder, naar maximaal 48 woningen. In Nederland wordt ook voor die laatste meters vaak een glasvezelkabel aangelegd, ook wel bekend als ‘Fibre to the Home’.

VEILIGHEID

Wees Alert! Veiligheid Eerst!

CityFibre contract in Ipswich

VolkerWessels richt zich op een sterke, eenduidige veiligheidscultuur. We hanteren duidelijke regels en veiligheidswaarden op de werkplek en maken het onderwerp zichtbaar met ons veiligheidsprogramma WAVE (Wees Alert! Veiligheid Eerst!).

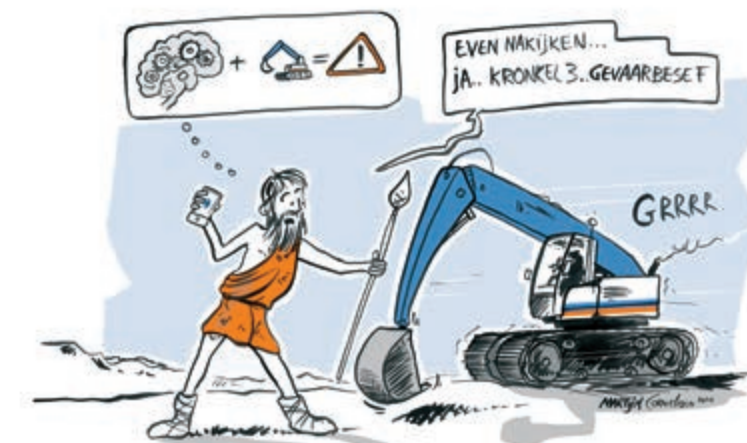
Het afgelopen jaar ging bijzonder veel aandacht uit naar het veilig doorwerken, omdat we te maken kregen met het Coronavirus. We werkten aan de hand van het brancheprotocol Samen Veilig Doorwerken. Daarnaast richt ons beleid zich op vijf onderwerpen om de veiligheidscultuur binnen ons bedrijf te versterken:

1. Veiligheidsladder
2. Brain Based Safety
3. Gezond meldklimaat
4. Meten van prestaties met de WAVE app
5. Zichtbaarheid

1. Veiligheidsladder - We werken veilig of we werken niet

Bij VolkerWessels nemen we geen onaanvaardbare risico's. Een instrument om te werken aan de veiligheidscultuur is de Veiligheidsladder. Een certificaat op de Veiligheidsladder toont de mate waarin veiligheid een deel uitmaakt van het handelen van mensen en de cultuur van de organisatie. De Veiligheidsladder bestaat uit vijf treden, waarbij een organisatie op trede 5 veiligheid volledig in de bedrijfsprocessen geïntegreerd heeft.

VolkerWessels Telecom werkt per december 2020 volgens trede 3 van de Veiligheidsladder. Visser & Smit Hanab zelfs volgens trede 4. Onze ondernemingen binnen de divisie Bouw en Vastgoedontwikkeling werken minimaal volgens trede 2 maar zijn hard op weg naar trede 3. Visser & Smit Bouw, Kondor Wessels Amsterdam, Boele & van Eesteren en IBB Kondor zijn zelfs trede 3 gecertificeerd. De ondernemingen van de divisie Infrastructuur werken minimaal volgens trede 3. Het merendeel van de bedrijven opereert al volgens trede 4, wat staat voor: 'Veiligheid heeft een hoge prioriteit, zit in alle vezels van het bedrijf'. Ook op projectniveau vinden veiligheidscertificeringen plaats.

We werken aan de hand van het brancheprotocol Samen Veilig Doorwerken

2. Brain Based Safety

Bij VolkerWessels zijn we ervan overtuigd dat de veiligheid op de bouwplaats vooral kan worden verhoogd door veilig gedrag te versterken. Vanaf 2020 hebben we de theorie van *Brain Based Safety* opgenomen als onderdeel van onze veiligheidsagenda. Deze theorie verklaart met behulp van 11 kronkels hoe veilig gedrag ontstaat en waarom we bepaalde dingen doen of laten.

In 2020 ontwikkelden we een cursus voor onze eerstelijns leidinggevenden. De cursus werkt volgens het train de trainer principe. De trainers zijn opgeleid en werken een cursus uit voor de ondernemingen. Door Corona is het geven van de cursus door de trainers aan de eerstelijns leidinggevenden vertraagd. We streven ernaar om uiterlijk 1 juli 2021 met de cursus te starten.

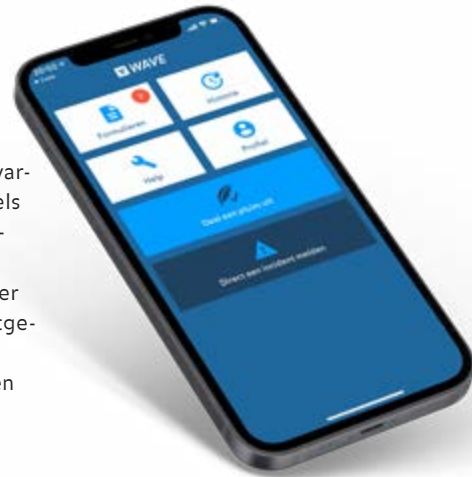
3. Gezond meldklimaat

We willen ons meldklimaat verbeteren. Om onze medewerkers hier goed over te informeren, maakten we een animatie waarin we uitleggen waarom het belangrijk is om onveilige handelingen en situa-

ties te melden. Het doel voor 2020 was om 10% meer MOSH-meldingen (Melding Onveilige Situaties en Handelingen) te maken dan in 2019. Op 1 augustus 2020 evenaarden we het aantal MOSH-meldingen van 2019 als totaal. Uiteindelijk is gebleken dat het aantal MOSH-meldingen bijna is verdubbeld van 2.277 in 2019 naar 4.267 in 2020. Door het analyseren van de meldingen zijn we in staat om eerder bij te sturen op onze prestaties.

Kenmerkend voor een gezond meldklimaat is dat naast het melden van onveilige situaties, medewerkers ook positieve meldingen maken. Bijvoorbeeld elkaar complimenteren voor voorbeeldgedrag. Om dit te stimuleren hebben de ondernemingen in 2020 beloningsbeleid geïmplementeerd, waarbij zij voorbeeldgedrag belonen. Een voorbeeld hiervan is de uitgereikte pluim bij onderneming KWS. Zo is een medewerker beloond die het idee had om iedere EHBO-trommel te voorzien van een speciaal beademingsmasker, waarmee Coronaproof gereanimeerd kan worden.

Ook concernbreed belonen we elk kwartaal een collega met een VolkerWessels VeiligWerk Pluim. Zo heeft onze voorzitter van de Raad van Bestuur Jan de Ruiter in augustus aan een medewerker van Visser & Smit Hanab een Pluim uitgereikt, vanwege de manier waarop hij veilig en beheerst zijn werkzaamheden uitvoert.

4. Meten van onze prestaties met de WAVE app

Onze WAVE-app helpt bij de centrale registratie van ongevallen en werkplekinspecties. Al onze operationele ondernemingen zijn in 2020 gebruik gaan maken van deze app. We beschikken over een dashboard waarin realtime informatie beschikbaar is voor onze medewerkers. Zo kan geen misverstand ontstaan over onze actuele veiligheidsprestaties.

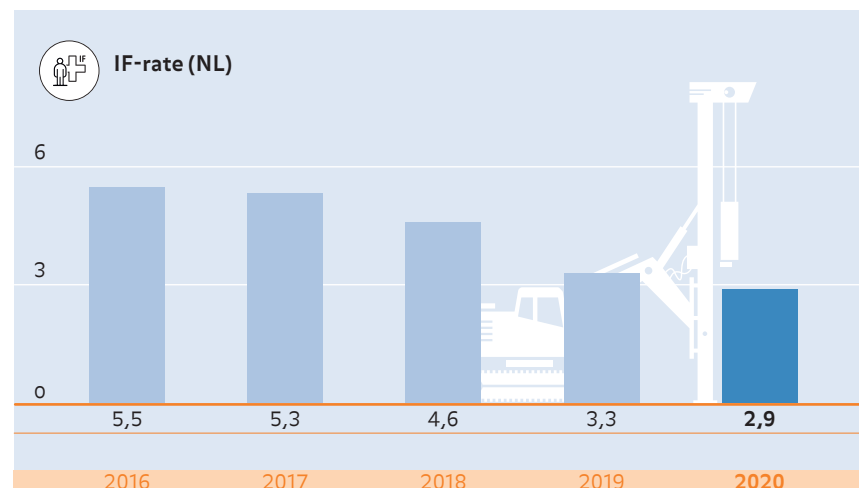
Onze **WAVE-app** helpt bij de **centrale registratie** van ongevallen en werkplekinspecties

Onze doelstelling voor de IF-rate (ongevallenfrequentie) in 2020 was <3,5. Na een onrustig eerste kwartaal met relatief veel ongevallen met een ernstig karakter, zagen we de IF-rate steeds verder normaliseren. Uiteindelijk zijn we uitgekomen op een IF-rate van 2,9 met 75 geregistreerde ongevallen met verzuim. In 2019 was dit 3,3 ten opzichte van 87 geregistreerde ongevallen met verzuim.

van onze projecten. Een medewerker van een transporteur raakte bekneld tijdens het verwijderen van een zware last op de trailer. Samen met de betrokken partijen onderzochten we het ongeval en stelden we maatregelen op, zodat een vergelijkbare situatie nooit meer kan voorkomen. We hebben een best practice Veilig laden, vervoeren en lossen van zware elementen opgesteld.

Helaas zijn we op 13 maart geconfronteerd met een dodelijk ongeval bij één

Bijna 40% van de ongevallen gebeurt door snijden, struikelen of verstappen op de bouwplaats. Dit komt meestal

door twee oorzaken: menselijk gedrag of falend materiaal/ falende middelen. We willen nog beter inzicht in het menselijk gedrag. Daarom pasten we de meldfunctionaliteiten in de WAVE-app aan. Zo weten we nog beter op welke aspecten we moeten bijsturen.

Naar aanleiding van analyses van ongevallen en incidenten over 2019 is een e-learning V&G-coördinatie uitvoeringsfase voor projectleiders, uitvoerders en werkvoorbereiders ontwikkeld. V&G staat voor Veiligheid & Gezondheid. De meeste ondernemingen hebben de cursus afgerond; een klein deel van de ondernemingen doet dit in 2021. Voor hen geldt dat een praktijkcomponent gekoppeld is aan de cursus en dat door de Coronamaatregelen fysieke samenkomsten in 2020 niet konden doorgaan.

5. Zichtbaarheid

We vinden het belangrijk om transparant te zijn over onze prestaties en dat onze kernwaarde veiligheid zichtbaar is voor alle medewerkers. Daarom delen we sinds dit jaar ieder kwartaal een analyse van de belangrijkste veiligheidscijfers met onze medewerkers.

Om ons WAVE-programma nog meer kracht bij te zetten, maakten we een animatie die kort en krachtig laat zien waar het WAVE-programma van VolkerWessels voor staat. Deze WAVE-animatie is opgenomen in de introductie van al onze nieuwe medewerkers.

Elke statutaire directeur doet jaarlijks minimaal acht Management Betrokkenheidsbezoeken. Zo'n MBB is gericht op het gesprek met de medewerker op een projectlocatie. Hoe ervaren medewerkers het WAVE-programma en hoe geven zij invulling aan onze veiligheidswaarden?

Onder normale omstandigheden was op 30 september 2020 de Veiligheidsdag gehouden. Met een veiligheidsspel wilden we stilstaan bij het risico verstappen, struikelen en uitglijden. Vanwege de Coronacrisis was het niet mogelijk om met elkaar het spel te

Bijna **40%** van de **ongevallen** gebeurt door snijden, **struikelen** of verstappen op de bouwplaats

De Safety Wall, ontwikkeld door Volker Energy Solutions samen met TenneT, is een fysieke muur waarop de belangrijkste veiligheidsaspecten en (project)risico's benadrukt worden.

spelen. We gaven op een andere manier aandacht aan veiligheid: met een video met voorbeelden uit de praktijk en een aparte interne communicatiespecial over Veiligheid.

Veiligheid in de keten

In de Governance Code Veiligheid in de Bouw (GCVB) werken opdrachtgevers en opdrachtnemers samen om de veiligheid in de keten te verbeteren. We werkten bijvoorbeeld mee aan het vernieuwde Beleid reductie aanrijdgevaar. 2020 stond daarnaast in het teken van de voorbereidingen van Veiligheidsgedrag in Aanbestedingen (ViA). ViA borgt dat opdrachtgevers en opdrachtnemers partijen selecteren die vanaf 2021 werken volgens minimaal trede 2 van de veiligheidsladder. De implementatie van initiatief ViA is vanwege Corona door de GCVB uitgesteld naar 1 januari 2022.

Ook ontwikkelden we cursussen over Constructieve Veiligheid, Omgevingsveiligheid en de Veiligheidscoördinator

Constructieve Veiligheid

We implementeren de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport Bouwen aan constructieve veiligheid van de Onderzoeksraad voor Veiligheid. We werkten een aanpak voor de uitrol van initiatieven uit, zoals een cursus over de rol van Regievoerder veiligheid en de rol Veiligheidscoördinator. Ook ontwikkelden we cursussen over Constructieve Veiligheid en Omgevingsveiligheid die gepland zijn voor de eerste twee kwartalen van 2021.

Buitenlanden

Ook bij onze ondernemingen in het buitenland is volop aandacht voor veilig en gezond werken. Zo heeft men in Noord-Amerika een veiligheidsprogramma uitgerold waarin 11 veiligheidsregels centraal staan. De regels zijn bedoeld om het veiligheidsbewustzijn in de gehele organisatie te verhogen.

In België heeft men, net zoals bij onze Nederlandse ondernemingen, de WAVE-app geïntroduceerd om meldingen te registreren en veiligheidsprestaties beter inzichtelijk te krijgen.

De IF-rate in het Verenigd Koninkrijk is 1,0. Onze Engelse ondernemingen hebben in 2020 een registratiesysteem geïmplementeerd waarmee ze beter in staat zijn om veiligheidsinstructies te verzorgen en deze te registreren. Ook voorziet het nieuwe systeem in een

Zo willen we *minder* incidentgedreven leren, *meer* best-practices opstellen en deze divisie-overstijgend delen

check op het voldoen aan de lokale regels ten aanzien van de belastingdienst en andere wet- en regelgeving. Door de implementatie van het systeem is minder administratie op de bouwplaats nodig.

Vooruitblik

De komende jaren blijven we werken aan het verbeteren van ons veiligheidsgedrag om zo veilig(er) te werken. Naast het ontwikkelen en geven van cursussen richten we ons op het vergroten van het lerend vermogen van de organisatie. Zo willen we minder incidentgedreven leren, meer best-practices opstellen en deze divisie-overstijgend delen. Het gewenste veiligheidsgedrag gaan we nog prominenter in beeld brengen bij onze medewerkers en onderaannemers.

In 2021 gaan we een WAVE-Kickoff ontwikkelen. Deze wordt bij aanvang van projecten gebruikt om met onze onderaannemers in gesprek te gaan over ons WAVE-programma en wat dit betekent voor het project. Ook beschikken al onze ondernemingen in 2021 over een verdiepend veiligheidsdashboard. Met dit dashboard kun je inzoomen op de achterliggende oorzaken van (bijna)ongevallen en onveilige situaties. Tot slot gaat bij de uitbreiding van de VolkerWessels Vak-school veel aandacht uit naar het borgen van onze WAVE-waarden en leiderschap in de opleidingen en cursussen voor (toekomstige) leidinggevenden.

'We moeten *constant alert* blijven'

Paul Krijnen, Kondor Wessels Amsterdam

A

Als Corona Nederland in maart 2020 in zijn greep krijgt, is Paul Krijnen druk bezig met de bouw van woningbouwproject 'Overhoeks blok M The Twins' in Amsterdam Noord: 149 appartementen verdeeld over twee gebouwen van elk zes verdiepingen hoog. De projectleider van Kondor Wessels Amsterdam moet zorgen voor veilige werkomstandigheden op de bouwplaats en tegelijkertijd de planning en het resultaat bewaken.

"In het voorjaar zaten we nog in de ruwbouwfase, dat bleek een groot voordeel", blikt Paul terug. "Er waren maar zo'n 25 mensen aanwezig op de bouwplaats, iedereen werkte in de buitenlucht en het was makkelijk om afstand te houden en in verschillende shifts te pauzeren. Gelukkig kon de bouw met inachtneming van het protocol veilig doorgaan en hebben we nauwelijks last gehad van leveringsproblemen of uitval van personeel."

Om veilige omstandigheden voor de bouwplaatsmedewerkers te creëren, treffen Paul en zijn team diverse maatregelen. Vergaderingen gaan voortaan via Teams, de vergaderzaal wordt omgebouwd tot schaftruimte en ook een ruimte in de parkeergarage wordt voorzien van verlichting en verwarming om comfortabel en met voldoende afstand van elkaar te kunnen lunchen. Tegelijkertijd werken Paul en de werkvoorbereiders noodgedwongen zoveel mogelijk vanuit huis. Paul: "Thuiswerken was natuurlijk de richtlijn, maar ik voelde me daar wel schuldig over. Ik had toch het gevoel dat ik de jongens een beetje in de kou liet staan."

Zodra de eerste golf over zijn hoogtepunt heen is, wordt het weer drukker op de bouwplaats en in de kantoren. Op het project in Amsterdam zijn desinfectiezuilen neergezet en speciale anderhalve meterstickers gedrukt voor op de werkjassen. "Het zijn allemaal goede maatregelen, maar uiteindelijk gaat het toch om

gedrag", observeert Paul. "Hoe mensen daarmee omgaan is heel persoonlijk." Als in de zomer drie collega bouwers in dezelfde bouwkeet besmet blijken te zijn, zit de schrik er toch even in. "Het was wel een wake-up call: we moeten constant alert blijven. Gelukkig waren er geen verdere besmettingen en gaat het ook met deze mannen weer goed."

Het project is intussen aanbeland bij het storten van de vloeren en de wanden volgens de zogenaamde 'tunneltechniek'. Paul: "Ons streven is om één tunnel per dag te doen, maar daarvoor moeten de betonvlechters, tunnelbouwers en installateurs dicht op elkaar staan. We hebben de werkzaamheden nu gefaseerd, waardoor de mensen beter afstand kunnen houden. Dat het tempo is teruggeschroefd is vervelend voor de planning, maar het is niet anders. Zoals het nu gaat, hebben we niets te klagen. Ik teken er direct voor als we het project op deze manier kunnen afronden."

DUURZAAMHEID

Focus op zes speerpunten

2020 was een ongewoon jaar. De Coronacrisis heeft op een bijzondere manier impact gehad op ons bedrijf en onze duurzaamheidsprestaties. Het vele thuiswerken zorgde voor veel minder reiskilometers. De stikstofregels maakten het bouwen lastig. De vele veranderingen deden een beroep op ons aanpassingsvermogen. Toch is het gelukt om door te bouwen aan een gezonde en duurzame leefomgeving.

O

mdat onze projecten zich richten op wonen, werken en mobiliteit, spelen we een belangrijke rol in de overgang naar een klimaatneutrale, circulaire en gezonde leefomgeving. Door ons te richten op het verbeteren van de gezondheid van mensen, op het versterken van de natuurlijke omgeving en op goed werkgeverschap, kunnen we als bouwbedrijf van grote meerwaarde zijn. Deze focus hebben we in de afgelopen jaren samen met onze stakeholders benoemd.

De zes duurzaamheids-speerpunten van VolkerWessels

VolkerWessels heeft zes speerpunten met bijbehorende doelstellingen geformuleerd voor 2025. Drie van deze doelstellingen gaan over ontwikkelingen die duurzaamheid verder onderdeel maken van onze business. Daar willen we positieve invloed hebben. De andere drie doelstellingen gaan over duurzame bedrijfsvoering. Dit noemen we 'ons eigen huis op orde hebben'. Met de focus op deze zes speerpunten kunnen we een grote bijdrage aan verduurzaming in de bouwsector leveren en onderscheiden we ons als een duurzame

kennispartner in de markt. Onze organisatie is zo ingericht, dat we ieder kwartaal sturen op prestaties van onze ondernemingen.

De ontwikkeling van ons duurzaamheidsbeleid

2020 is een overgangsjaar. Een periode van vijf jaar is afgerond; een tijd waarin VolkerWessels een grote sprong heeft gemaakt in haar duurzaamheidsbeleid. Als we terugblikken op de afgelopen vijf jaar, dan hebben we met name vooruitgang geboekt bij het organiseren van duurzaamheid binnen VolkerWessels. Het brede onderwerp wordt steeds beter omarmd door medewerkers en is daardoor steeds meer onderdeel van de bedrijven en de projecten. Dit betekent dat het steeds beter en vaker lukt om intenties tot duurzaam bouwen in de praktijk te brengen.

Onze doelstellingen voor 2025 sluiten beter aan bij de business van nu. Ze bieden ons houvast en focus, wat helpt om duurzaamheid te verankeren in reguliere bedrijfsprocessen. We hebben onze keuzes gespiegeld aan de toekomstige

RIJKSMUSEUM

VolkerWessels en het Rijksmuseum gaan minstens drie jaar samenwerken. VolkerWessels zet naast een jaarlijkse bijdrage ook haar expertise in om de huisvesting van het museum te verduurzamen en zo bij te dragen aan het behoud en de toegankelijkheid van de collecties.

SPEERPUNTEN & DOELSTELLINGEN 2025

Impact maken

- 1. Circulaire ontwerpstrategieën**
 - 80% van de vastgoedprojecten in eigen ontwikkeling en 80% van de projecten van de infrastructuur divisie, hebben een materialenpaspoort met een score voor circulariteit
- 2. Duurzaam materiaalgebruik**
 - 70% van het aandeel gerealiseerde grondgebonden woningen in eigen ontwikkeling is een energienota-nul woning
 - 25% CO₂-reductie bij toepassing van asfalt ten opzichte van 2019
- 3. Duurzame materieeldiensten**
 - BouwHubs uitrollen in stedelijke gebieden waar een positieve business case bestaat

Eigen huis op orde

- 4. CO₂-emissies**
 - 25% reductie totaal VolkerWessels ten opzichte van 2019
- 5. Afvalscheiding**
 - >95% afvalscheiding en recycling
- 6. Social return**
 - Tenminste 1,9% van onze medewerkers had bij indienst-treding een afstand tot de arbeidsmarkt

investeren we in training, opleiding en communicatie rondom de zes speerpunten.

In opvolging daarvan organiseerden we in 2020 vier webinars: Duurzaamheid bij VolkerWessels, Biodiversiteit, Circulair ontwerpen en Social return. Deze webinars waren, en zijn, voor alle medewerkers toegankelijk. Zij konden daarbij ook hun vragen stellen aan leden van de Raad van Bestuur. Daarnaast ontwikkelden we drie trainingen: circulair ontwerpen, social return en duurzaam materiaalgebruik. Medewerkers kunnen deze volgen via het online leerplatform van de *VolkerWessels Academy*. In de komende jaren blijven we op deze manier aandacht besteden aan duurzaamheid.

Buitenlanden

In het Verenigd Koninkrijk ligt de focus bij opdracht- en regelgevers op reductie van CO₂-uitstoot in bedrijfsvoering en in de keten. Wij doen dit door ontwerpen met aandacht voor het vergroten van hergebruik en recycling van materialen, het verminderen en beheersen van restafvalstromen en het voorkomen van vervuiling. Vanwege de focus op CO₂ richten wij ons in het Verenigd Koninkrijk op het ontwikkelen van een CO₂-reductiestrategie tot en met 2030.

Voor Noord-Amerika ligt onze prioriteit bij het verkrijgen van inzicht in onze duurzaamheidsprestaties. Het datamanagementsysteem wordt elk jaar volwassener. De komende jaren blijven we werken aan verbetering van de duurzaamheidsrapportages en stemmen we de bestaande strategie zo goed mogelijk af op de visie en ambities van het concern.

In Duitsland is het opstellen van een eenduidig duurzaamheidsbeleid een uitdaging. Ook hier is namelijk steeds meer aandacht voor duurzaamheid, maar de wijze van duurzaam bouwen wordt niet op een uniforme manier uitgevraagd. Momenteel onderzoeken we hier de mogelijkheden om doelstellingen en initiatieven rondom circulariteit op te starten door middel van werken met een materialenpaspoort.

ontwikkelingen, de kansen die wij voor onze business zien en aan de kracht van onze ondernemingen.

Ambities waarmaken

In 2020 werkten we intensief aan plannen op divisieniveau, waar we de nieuwe doelstellingen vertalen naar actieprogramma's die passen bij onze werkzaamheden. Zo richten we ons bij de divisie Bouw en Vastgoedontwikkeling op het ontwikkelen van circulaire ontwerp- en bouwprincipes en onderzoeken we met welke natuurlijke materialen we kunnen gaan bouwen. Bij de infradivisie werken we aan een verduurzamingsstrategie voor asfalt en beton. Ook heeft of werkt elke onderneming aan een duurzaamheidsplan.

Het vertalen naar uitvoeringsprogramma's op het niveau van divisie en onderneming is een zoektocht. De vragen van onze opdrachtgevers verschillen sterk van elkaar. Daarom worden nog geen eenduidige meetinstrumenten of indicatoren gebruikt. Dit maakt het prioriteren van acties en het maken van keuzes lastig. In 2021 gaan we meer klantgesprekken organiseren over duurzaamheid. Ons doel is om naar eenduidige

duurzaamheidsindicatoren toe te werken, zoals een uniform materialenpaspoort of het aantonen van CO₂-uitstoot in de keten.

We zijn op de goede weg voor het waarmaken van onze ambities. De komende jaren blijven we veel energie steken in de zes speerpunten en in de samenwerking met externe partijen aan uniforme standaarden voor duurzaamheid. Tegelijkertijd moeten we de markt goed in de gaten houden, omdat die sterk veranderlijk is. Ontwikkelingen volgen elkaar in een rap tempo op. We zien bijvoorbeeld dat onderwerpen als klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen steeds belangrijker worden. We monitoren de ontwikkelingen en passen de uitvoeringsprogramma's daar op aan, wanneer nodig.

Training en opleiding

We blijven werken aan het passend maken van duurzaamheid binnen onze verdienmodellen. De eerstvolgende stap is het inzichtelijk maken van de effecten van onze keuzes op sociaal, milieu- en economisch gebied. We willen onze medewerkers handreikingen bieden om hier stappen in te zetten. Daarom

Impact maken

SPEERPUNT 1 Circulaire ontwerpstrategieën

Door te bouwen volgens circulaire principes bouwen we met minder primaire grondstoffen en laten we grondstoffen in kringlopen circuleren. Hoogwaardig hergebruik, recycling en een circulair ontwerp zijn daartoe de sleutel.

Een lineair ontwerpproces verloopt chronologisch: van idee tot uitgewerkt ontwerp, waarna het ontwerp gebouwd wordt. Na oplevering volgt de fase van beheer en onderhoud. Bij een circulaire ontwerpstrategie denken we andersom: van eind naar begin. Er wordt dan aan het begin nagedacht over hoe alle materialen van een object opnieuw te gebruiken zijn. Ons beleid is erop gericht om circulaire ontwerpprincipes standaard onderdeel te maken van ons werk.

In de volgende paragrafen beschrijven we twee onderwerpen waarvoor we ons het afgelopen jaar hebben ingezet.

Het materialenpaspoort

Het materialenpaspoort is een onmis-

baar instrument voor circulair bouwen. In een materialenpaspoort wordt vastgelegd welke materialen er waar in een object zitten, net als de hoeveelheid en de waarde van de materialen. In een goed materialenpaspoort wordt ook onderhouds- en demontage-informatie vastgelegd. In 2025 willen we 80% van onze projecten opleveren met een materialenpaspoort met circulariteits-

Met deze app kan vanuit de standaard werkwijze in BIM eenvoudig een materialenpaspoort worden gemaakt, dat met één druk op de knop in het Madaster platform wordt geplaatst. We zijn dit jaar ook gestart om een applicatie voor de infradivisie te ontwikkelen. Met deze nieuwe ontwikkeling zijn concrete stappen gezet om de 2025 doelstelling te behalen.

We willen *circulaire* ontwerpprincipes *standaard onderdeel* maken van ons werk

score. Zo'n score laat zien hoe circulair objecten zijn en geeft informatie over of en hoe objecten weer uit elkaar te halen zijn.

In 2020 was onze eigen materialenpaspoort-app klaar voor gebruik. Deze wordt in 2021 over de hele Bouw en Vastgoeddivisie in gebruik genomen.

We bogen ons, samen met andere infra-bouwbedrijven en opdrachtgevers, een jaar lang over de ontwikkeling van een uniform materialenpaspoort voor de infrasector. We leverden in 2020 een rapport op aan de overheid, waarin we aanbevelingen doen voor de eisen waar een materialenpaspoort aan moet voldoen. Het is namelijk belangrijk dat er een eenduidige vraag naar een materialenpaspoort ontstaat, zodat we daar als bouwsector gericht in kunnen investeren.

Maatschappelijke Raad van Advies

Al vijf jaar op rij denkt een onafhankelijke Maatschappelijke Raad van Advies mee over een duurzaamheidsvraagstuk van VolkerWessels. Een aantal wetenschappers in een jaarlijks wisselende samenstelling, houdt ons scherp op onze doelen. Dit jaar hebben Professor André Nijhof (Nyenrode Business Universiteit) en Dr. Daan Schraven (TU Delft) ons geholpen met de vraag hoe we circulariteit beter meetbaar kunnen maken voor de infradivisie. Op welke manier kunnen we meten of we echt goed bezig zijn met circulaire transitie? De Maatschappelijke Raad van Advies gaat ons in 2021 verder ondersteunen met het implementeren van een eenduidige meetsystematiek.

VolkerWessels ontwikkelde het innovatieve woonconcept CirculairWonen. De woning is gebouwd van biobased, hergebruikte en herbruikbare materialen. Een belangrijk ontworpelement is losmaakbaarheid. Het concept is gereed; we zijn nu met diverse partijen in gesprek over een eerste bouwlocatie. Daarnaast ontwikkelden we een intern platform, waar we meerdere varianten van circulaire woonconcepten bij elkaar brengen. Zo ontstaan verschillende opties waarmee we een grote markt kunnen bedienen.

In nieuwbouwproject Hollandse Linde in Ede is dit jaar de 2000^e MorgenWonen woning geassembleerd.

SPEERPUNT 2

Duurzaam materiaalgebruik

Als VolkerWessels willen we onze milieu-impact, die ontstaat door gebruik van grondstoffen en materialen, verlagen. Dit doen we door stapsgewijs het aandeel hernieuwbare en hergebruikte materialen te vergroten en het aandeel primaire grondstoffen te verlagen. Voor de grondstoffen asfalt en beton werken we met duurzamere mengselsamenstellingen en zoeken we naar alternatieven. Dit is bovendien nodig om in te kunnen spelen op de toekomstige marktvraag. Die zal zich steeds meer richten op een circulair ontwerp en het aantoonbaar kunnen verlagen van de milieu-impact, ten opzichte van wat nu nog de standaard is.

Asfalt

In 2020 werkten we aan de verduurzamingsstrategie voor asfalt voor de komende vijf jaar. De strategie is onder andere gericht op het verhogen van het aandeel hergebruikte grondstoffen in de asfalmengsels. We willen in 2021 voor

alle mengselcategorieën ten minste één variant hebben waarmee we milieu-kosten en de CO₂-uitstoot van het productieproces met 50% verminderen. We hebben de ambitie om in 2025 in elke mengselcategorie minimaal één variant te hebben zonder primaire grondstoffen, die energieneutraal is geproduceerd en die hoogwaardig herbruikbaar is. Een belangrijke uitdaging hierbij is dat de kwaliteit van het asfalt niet in het geding mag komen. Er is nog veel onderzoek en experimenteerwerk nodig. Een speciaal ingerichte stafafdeling Asfalt, die bestaat uit specialisten en materiaaltechnologen, voert deze onderzoeken uit.

Beton

VolkerWessels gebruikt beton bij de bouw van onder andere gebouwconstructies, bruggen en tunnels. De productie van cement zorgt voor druk op het milieu. We hebben de ambitie om bouwen met beton te

verduurzamen. Tegelijkertijd spelen opdrachtgevers, regelgevers en de cementindustrie hierbij een grote rol. We zijn in gesprek met de betonketen om verduurzaming van beton een stap verder te krijgen. Naar verwachting volgen in 2021 de uitgewerkte plannen vanuit het BetonAkkoord, waar we actief aan meewerken.

Ons belangrijkste speerpunt is om de milieukosten omlaag te brengen en om alternatieven voor traditionele betonmengsels te onderzoeken. We hebben een werkgroep opgericht die onderzoek doet naar alternatieve bindmiddelen, zodat geen of minder cement nodig is. Belangrijke uitdagingen zijn om te voldoen aan de sterkte-eisen en om alternatieven financieel interessant te maken.

Hout

We zijn ervan overtuigd dat er, vanwege de goede eigenschappen, veel meer met hout gebouwd gaat worden. Als we met hout bouwen doen we dat in vrijwel alle gevallen met FSC of PEFC gecertificeerd hout. Als partner van FSC Nederland willen we alleen maar hout toepassen dat komt uit duurzaam gecertificeerde bossen.

Energienotuloze woningen

We hebben nog meer ervaring opgedaan met het bouwen van energienotuloze woningen: dat waren er in 2020 in totaal 863. Ons MorgenWonen woonconcept, waar we dit jaar het 2000^e exemplaar van hebben neergezet, is bijvoorbeeld energienotuloos. Op dit moment werken we aan een betere manier om onze prestatie te sturen, in een tijd van veranderende normen en regelgeving.

We gaan het aandeel *hernieuwbare en hergebruikte materialen vergroten*

SPEERPUNT 3

Duurzame materieeldiensten

We werken aan oplossingen om het energieverbruik en de uitstoot van broeikasgassen op de bouwplaats omlaag te krijgen. Dit doen we door te investeren in slimme logistiek, het verduurzamen van ons materieelpark en door samen te werken met ketenpartners.

BouwHubs

Een BouwHub is een logistieke overslaglocatie, gevestigd aan de rand van de stad. Van daaruit wordt het totale logistieke proces van de bouwketen (van leverancier tot bouwplaats) gemonitord en gecoördineerd. Wij geloven dat dit concept onmisbaar is om in de toekomst te kunnen blijven bouwen in stedelijk gebied. We zien ook steeds vaker dat slimme logistiek onderdeel is bij aanbestedingen. Het bouwverkeer wordt vanwege overlast steeds meer uit de stad geweerd. Sinds onze eerste BouwHub in Utrecht (2015) hebben we met onze ketenpartners stappen gezet om het concept te verbeteren en verder te brengen. Inmiddels is de BouwHub een belangrijk onderdeel van onze duurzaamheidsstrategie. Een groeiend aantal opdrachtgevers neemt oplossingen voor slimme logistiek als gunningscriterium mee in de aanbesteding. Bij de circulaire BouwHub in

helft van 2021 kunnen starten. Niet alleen VolkerWessels ondernemingen, maar ook collega-bouwers en verschillende leveranciers maken gebruik van onze BouwHubs. Dit juichen we toe, want hoe meer gebruikers, hoe meer logistieke optimalisatie en hoe meer CO₂ en stikstofreductie.

In het licht van de aanstaande BouwHub in Rotterdam ondertekende VolkerWessels in 2020 het convenant Zero Emissie Stadslogistiek Rotterdam. Het doel is om in 2025 zoveel mogelijk emissievrije stadslogistiek te realiseren. Dit doen we door samen met de gemeente en logistieke partners nieuwe praktische logistieke oplossingen uit te testen.

Duurzaam materieel en de Nonox filter

Het Klimaatakkoord verplicht de bouwsector om in 2030 0,4 megaton CO₂ te reduceren door bouw materieel. In 2026 wordt de voortgang hierop geëvalueerd door de overheid. Mogelijk wordt zero-emissie bouw materieel in 2026 in de wet- en regelgeving vastgelegd. Zero-emissie betekent 0% uitstoot van CO₂, stikstof en andere schadelijke stoffen. Door de stikstofregulering is de

De BouwHub is een onmisbaar concept voor duurzaam bouwen

Amsterdam zijn de eerste stappen gezet voor het werken met de hub. We zijn gestart met het inrichten van een BouwHub in Groningen. Eindhoven heeft gebruik van een BouwHub verplicht gesteld bij bouwen in de stad. We verwachten daar in het eerste kwartaal van 2021 aan de slag te gaan. Ook Rotterdam stimuleert werken met een BouwHub door subsidies te verlenen. We verwachten dat we daar in de tweede

urgentie om ons materieelpark te verduurzamen verder toegenomen. We blijven investeren in nieuw emissieloos materieel. We voegen steeds meer elektrische alternatieven toe aan ons materieelpark, zoals elektrische varianten van de shovel, wals en een asfaltspreidmachine. We investeerden ook in Nederlands eerste mobiele volledig elektrische rupshijskraan. We ontwikkelden met succes NoNOx-filters voor

Het NoNOx filter reduceert 99% van de stikstofuitstoot van zowel stilstaand als mobiel materieel.

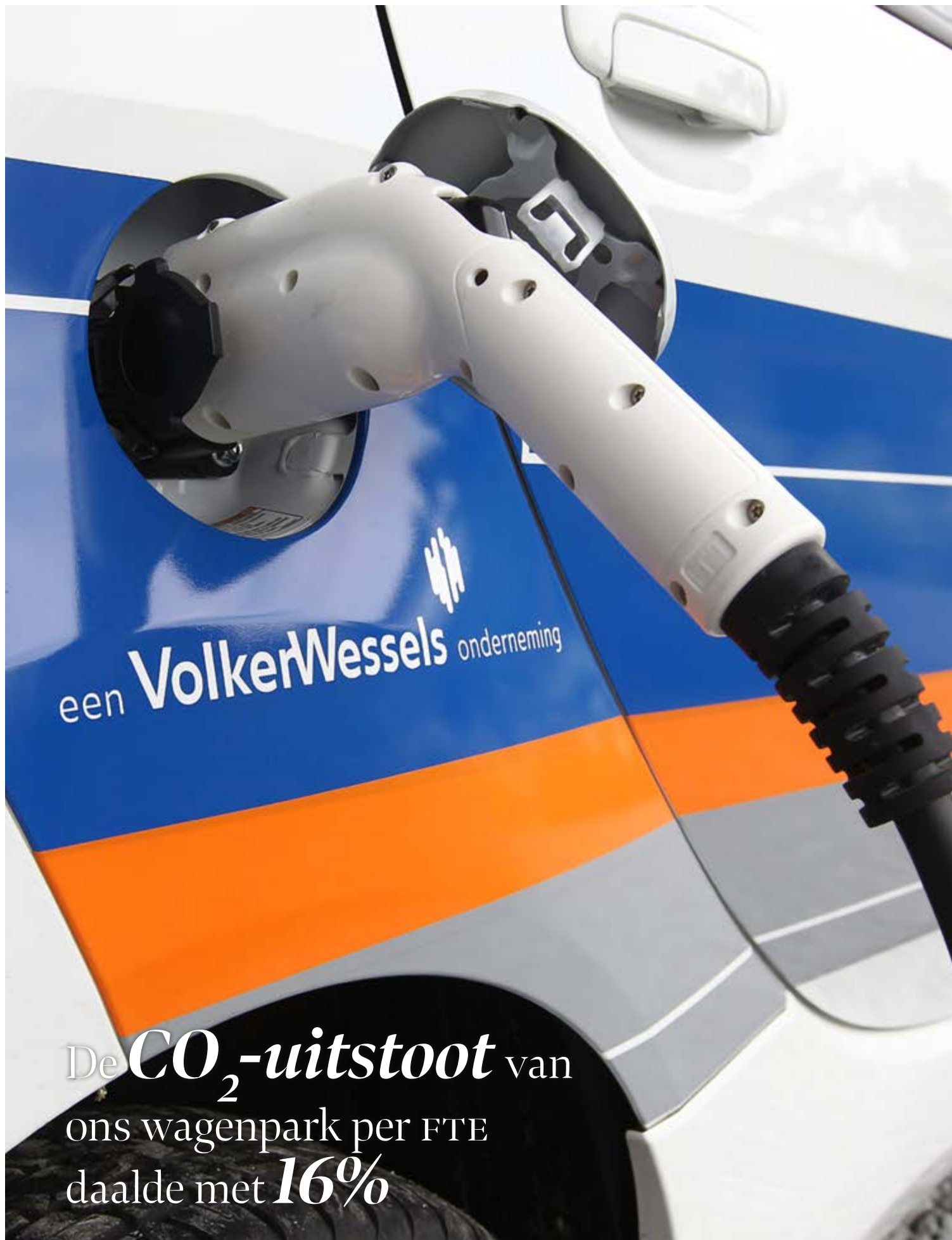
mobiel en groot stilstaand materieel, die stikstofuitstoot met 99% verminderen. Deze filters zijn veelzijdig ingezet op onze projecten, waardoor op de bouwplaats nagenoeg stikstofvrij wordt gewerkt.

Samenwerkingen

Een netwerk waarin alle stakeholders bijdragen en deelnemen, versnelt de transitie naar emissieloze bouwplaatsen. Daarom is VolkerWessels in 2020 lid geworden van het *Emissieloos Netwerk Infra*. Deze werkgroep van ketenpartners houdt zich bezig met zero-emissie bouw materieel. Met name het aanbod van elektrische varianten voor groot materieel is beperkt. Bovendien vormt de aansluiting op stroomnetten een obstakel, vanwege de beschikbare capaciteit. De ambitie van de werkgroep is om vraag en aanbod te bundelen en om te werken aan financieringsconstructies, zodat de transitie versnelt. Ook sloegen we de handen ineen met Bredenoord om waterstof op de bouwplaats toe te passen in het door Bredenoord ontwikkelde aggregaat. De testen hiermee beginnen in 2021.

Zonnepark De Wildert

VolkerWessels gaat samen met Eneco het zonnepark De Wildert in de gemeente Dongen ontwikkelen, bouwen en exploiteren. Het zonnepark wordt gerealiseerd op grond van VolkerWessels. Een deel van de groene stroom zal worden gebruikt door lokale bedrijven en een deel door VolkerWessels zelf. De verwachte productie bij aanvang is ongeveer 20.000 MWh per jaar. Naast Eneco zijn KondorWessels Projecten, Visser & Smit Hanab en Gebr. Van Kessel betrokken bij dit project.

De **CO₂-uitstoot** van ons wagenpark per FTE daalde met **16%**

Ons eigen huis op orde

SPEERPUNT 4 CO₂-emissies

In 2025 willen we de uitstoot van ons wagenpark met 25% hebben verlaagd ten opzichte van 2019. Tegelijkertijd compenseren we de resterende emissies van het wagenpark door te investeren in milieuprojecten van het BP Target Neutral programma, die tot CO₂-reductie leiden. We zien dat de Corona-maatregelen een positieve impact hadden op de reductie van CO₂-uitstoot door minder woon-werkverkeer. De CO₂-uitstoot van ons wagenpark per FTE daalde met 16% ten opzichte van 2019. De daling is groter bij Bouw en Vastgoedontwikkeling dan bij Infrastructuur. Met name in het tweede kwartaal zien we bij alle divisies een flinke daling, als gevolg van de eerste lockdown in maart. Ook de tweede golf en lockdown in december hebben impact gehad op de wagenpark cijfers. Dit willen we graag op de lange termijn vasthouden. Het thuiswerken en werken op locaties zoals de bouwkeet, ergens onderweg of op kantoor bij een andere

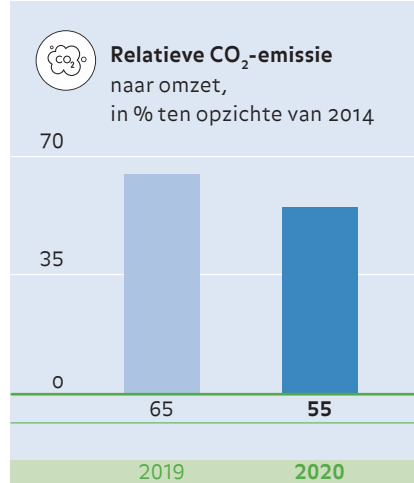
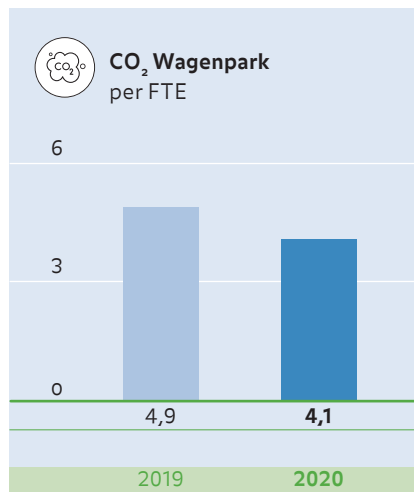
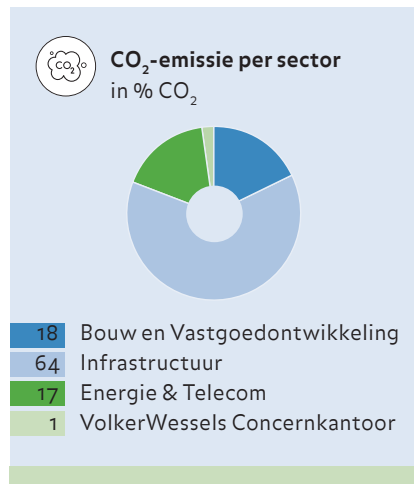
VolkerWessels onderneming moet beter mogelijk worden. We verwachten dat er na Corona meer thuisgewerkt gaat worden.

Naast thuiswerken is het elektrificeren van het wagenpark een belangrijke maatregel. We voegen steeds meer elektrische leaseauto's en bedrijfsauto's toe aan ons wagenpark. Bij een project op Schiphol zijn bijvoorbeeld twee elektrische bedrijfsbussen ingezet die zijn uitgerust met zonnepanelen op het dak.

De totale CO₂-uitstoot van VolkerWessels is met 15% gedaald ten opzichte van 2019. Deze daling komt door een absolute reductie van de CO₂-uitstoot van circa 21.000 ton. Als gevolg van Corona zien we een sterke afname van het elektriciteitsverbruik, wagenpark en gasverbruik. Het energieverbruik van de kantoren is bijvoorbeeld gedaald en de asfaltcentrales hebben minder productie gedraaid.

De volledig elektrische Volkswagen (e-crafter) wordt ingezet bij de BouwHubs van VolkerWessels.

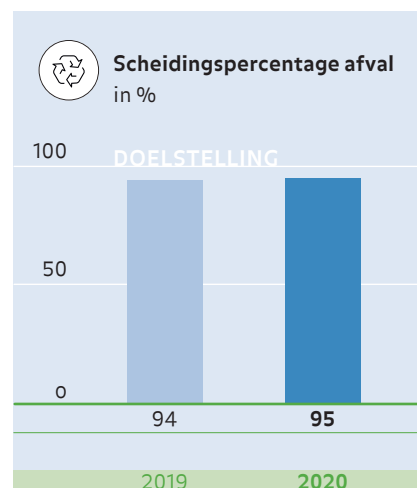
SPEERPUNT 5 Afvalscheiding

Onze reststromen zijn grondstoffen en materialen die op de bouwplaatsen, fabrieken en kantoren vrijkomen. Dankzij een professioneel meetsysteem hebben we goed inzicht in de scheiding van reststromen. Maar de prestaties kunnen nog steeds beter. Daarom is het verbeteren van afvalscheiding en recycling nog altijd een speerpunt van ons beleid. Ons doel is om in 2025 meer dan 95% van onze afvalstromen te scheiden en te recyclen en klaar te maken voor hoogwaardig hergebruik.

Het afvalscheidingspercentage is 95%. Dit is een lichte stijging die we zien bij bijna alle bedrijven. Binnen de infra-divisie is minder ongescheiden afval afgevoerd. Bij Bouw en Vastgoed zien we vooral een verbetering bij onze ondernemingen in bouwtoelevering en installatietechniek. Met dit resultaat heeft VolkerWessels de doelstelling

voor scheidingspercentage voor 2025 behaald. Het afvalscheidingspercentage, exclusief freesasfalt, is 68%, ten opzichte van 64% in 2019.

Een goed voorbeeld voor duurzame omgang met vrijkomende materialen van projecten is de speciaal ingerichte MaterialenHub op Schiphol. We werken daar aan het verbeteren van de infrastructuur op de luchthaven en rondom de vliegtuigopstelplaatsen. Samen met opdrachtgever Schiphol hebben we hoge duurzaamheidsambities vastgesteld, onder andere op het gebied van hoogwaardig hergebruik van grondstoffen. De vrijkomende materialen worden op de MaterialenHub verzameld en bewerkt, zodat deze opnieuw ingezet kunnen worden. In de looptijd van ons 9-jarig contract met Schiphol ambiëren we hier hoogwaardig hergebruik van materialen met 99%.

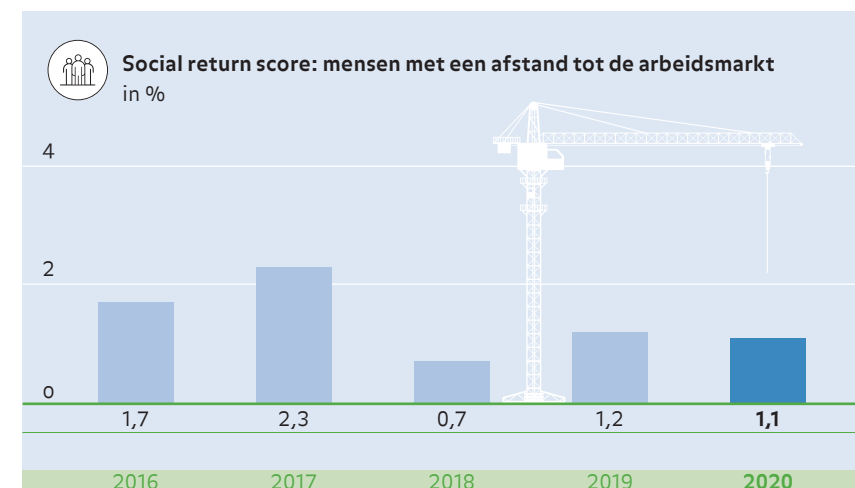
Op de N331 (Vollenhoverweg) bij Marknesse voerde KWS een pilot uit met een duurzaam asfaltmengsel, dat voor 50% bestaat uit gerecycled SMA (steen- of splitmastiekasfalt).

Op Schiphol worden vrijkomende materialen op de MaterialenHub verzameld en bewerkt, zodat deze opnieuw kunnen worden ingezet.

SPEERPUNT 6 Social return

Dit speerpunt betekent voor ons dat wij mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan waardevol en passend werk helpen. Hiermee wil VolkerWessels waarde toevoegen aan onze projecten en aan onze samenleving. Ons doel is een social returnscore van 1,9% in 2025. De score is het aantal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in relatie tot het totaal aantal medewerkers. Eind 2020 hebben we besloten om VolkerWessels Inclusief op te richten. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, die werkzaam waren op één van onze projecten kunnen via VolkerWessels Inclusief doorstromen naar een blijvende werkplek bij één van onze ondernemingen.

De social returnscore is iets gedaald naar 1,1% in vergelijking tot 2019 (1,2%). Voor sommige ondernemingen zien we een stijging in de score en bij andere zien we een daling van het totaal.

De social returnscore (sr score) meet in welke mate een organisatie duurzaam sociaal onderneemt. De maatstaf is het gewogen aantal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in Nederland in relatie tot het totaal aantal fte's in Nederland, uitgedrukt in percentages. De sterke daling sinds 2018 komt doordat de rapportage scope is aangepast. De doelstelling voor 2025 is om die reden aangepast naar 1,9%.

VolkerWessels is een van de initiatiefnemers en investeerders in de TalentHub, een werkplaats die zich op de BouwHub van VolkerWessels in Amsterdam bevindt. Op de TalentHub geven ongeveer 30 mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een tweede leven aan sloopmaterialen.

We investeerden in 2020 in een langdurige samenwerking met de TalentHub Amsterdam. Deze TalentHub is een deelconcept van de Circulaire BouwHub. Op deze plek gaan de komende drie jaar 30 mensen aan het werk om van reststromen nieuwe producten te maken. De TalentHub gekoppeld aan de BouwHub brengt daarmee het beste van

twee werelden: minder restafval en meer talentontwikkeling. Met dit initiatief integreren deze mensen in het arbeidsproces. Zij worden begeleid om te ontdekken welk werk ze leuk vinden, bijvoorbeeld timmeren of lassen. Uiteindelijk kunnen zij doorstromen naar een functie binnen de BouwHub of het Amsterdam Logistic Cityhub.

Duurzaamheids-cijfers

Wij geven invulling aan duurzaamheid door onze doelstellingen. In onze Bijlage Duurzaamheidscijfers, te vinden op onze website, is een volledig overzicht te vinden van onze duurzaamheidscijfers 2016-2020. Voor het bepalen van de duurzaamheidsindicatoren hebben we gekeken naar onze invloed. De materiële thema's voor VolkerWessels zijn bepaald op basis van diverse stakeholderdialogen en een inventarisatie onder de medewerkers. Meer informatie hierover is te vinden in de bijlage 'Onze omgeving en Materialiteitsanalyse', te vinden op onze website.

‘Uiteindelijk werd Corona een vliegwiel voor digitaal werken’

Patricia de Jong – O’Brien, BVGO-ICT

S

‘Samen slimmer werken’; onder dat motto hadden Patricia de Jong en haar team eind 2019 al een plan klaarliggen voor de uitrol van Microsoft Teams binnen de Bouw & Vastgoed ondernemingen van VolkerWessels. Technisch was de communicatiesoftware al voor iedereen beschikbaar, maar veel gebruik werd er nog niet van gemaakt.

“Het zou een groot project worden, waarbij de focus echt zou liggen op adoptie”, vertelt Patricia, die als Product Owner Office 365 onder andere verantwoordelijk is voor Teams. “We hadden al pilots gedaan en zouden deze nieuwe manier van samenwerken in 2020 stap-voor-stap gaan introduceren. Maar toen was daar ineens de Coronacrisis en liep alles anders.”

Alle zorgvuldig gemaakte plannen werden opzijgeschoven en het laten doordraaien van de organisatie kreeg topprioriteit. “We hebben alles op alles gezet om thuiswerken en online

vergaderen voor iedereen mogelijk te maken. In korte tijd hebben we duizenden collega’s op weg geholpen met instructievideo’s en een wekelijkse Live Cast en ontstonden er spontaan allerlei sociale initiatieven, van digitale teamborrels tot online pubquizzes. Gelukkig hadden we zaken als de governance structuur, beveiliging, naamconventies en back-ups al op orde, waardoor de overgang zonder noemenswaardige problemen verliep. In die eerste weken schoten de gebruiksgrafieken omhoog!”, vertelt ze met een glimlach.

Tegelijkertijd benadrukt Patricia dat het faciliteren van thuiswerken maar een deel van het verhaal is. “We hebben natuurlijk ook veel collega’s die buiten werken en maar incidenteel achter de laptop zitten. We willen juist bereiken dat mensen elkaar ook via een mobiele telefoon of tablet makkelijk kunnen vinden en altijd bij hun informatie kunnen.” De Coronacrisis heeft dus wel voor een vliegwieleffect gezorgd, maar

daarmee is de ambitie om te digitaliseren nog niet afgerond. “Videobellen en chatten zijn nu gemeengoed, maar Teams is nog veel meer dan dat. We maken gebruik van het momentum en pakken ons originele adoptieplan nu weer op.”

Gevraagd naar haar toekomstverwachtingen benadrukt Patricia dat Teams-vergaderingen wel heel efficiënt zijn, maar dat mensen het ook intensief vinden. “Ik hoop dat we straks samen een goede balans vinden. Ik zou het heel mooi vinden als we door thuiswerken blijvend minder kilometers kunnen afleggen en tijd overhouden voor andere werkzaamheden. Tegelijkertijd is echt contact met collega’s heel waardevol en kijkt iedereen uit naar het moment dat dat weer zonder beperkingen kan.”

INTEGRITEIT

Integer handelen is fundamenteel

Integriteit is bij VolkerWessels niet onderhandelbaar. Integer handelen is fundamenteel voor alles wat we doen en vereist onze constante aandacht. Onze integriteitsaanpak is gebaseerd op drie pijlers; de VolkerWessels Gedragscode, de Vertrouwenslijn en de Leidende Principes voor het Opdrachtgevend Bouwbedrijf.

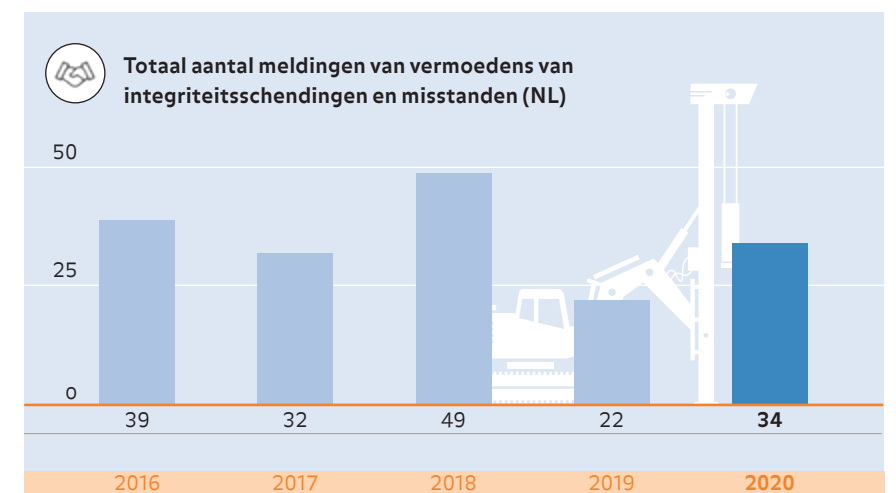
Gedragscode

Hoe verweven we integriteit in ons dagelijks handelen? De VolkerWessels gedragscode geeft antwoord op deze vraag. De gedragscode bestaat uit de gedragsnormen van VolkerWessels en is afgestemd op de gedragscode van het Algemeen Verbond Bouwbedrijf (AVBB). De code is een praktische handleiding bij onze dagelijkse bedrijfsvoering zodat iedereen binnen ons concern de regels kent en kan naleven.

Uitgangspunten voor het inkoopproces van bouwbedrijven

VolkerWessels heeft samen met de zes andere grootste bouwbedrijven van Nederland een serie gedragsregels opgesteld die professioneel, integer, maatschappelijk verantwoord en transparant handelen bij het inkoopproces in de bouw moeten bevorderen. Het doel is om meer duidelijkheid te scheppen voor alle partners in het bouwproces.

Integriteit is een voorwaarde om te kunnen blijven ondernemen en daarom is deze kernwaarde bij VolkerWessels net zo belangrijk als veiligheid en duurzaamheid. Wij verwachten dat iedereen in elke dochteronderneming, ongeacht zijn of haar functie, integer en professioneel handelt.

Vertrouwenslijnregeling

Bij VolkerWessels streven we naar een omgeving die vrij is van discriminatie en illegaal of onethisch handelen. Collega’s, opdrachtgevers, onderaannemers en/of leveranciers die desondanks een vermoeden hebben van misstanden bij onze ondernemingen of ons concern, worden dringend verzocht hiervan melding te maken. Dat kan desgewenst anoniem via een speciaal telefoonnummer. De exacte procedure en acties staan beschreven in de volledige procedure Melden Vermoeden van Misstanden (Klokkenluidersregeling).

Rad van Integriteit

In 2019 hebben wij een spel ontwikkeld, dat het gesprek van medewerkers met hun leidinggevenden over integer handelen bevordert. Dit spel (het Rad van Integriteit) draait om dilemma's gebaseerd op de gedragscode van VolkerWessels. Het wordt gespeeld door een leidinggevende met zijn of haar medewerkers. Als een waterval is in 2020 het Rad van Integriteit vanaf de Raad van Bestuur verspreid over en in alle ondernemingen. Omdat het spel gespeeld wordt in groepen van 10 tot 20 medewerkers, is de uitrol door de Coronamaatregelen in maart 2020 stilgevallen. Omdat het Rad van Integriteit veel tijd en energie vraagt, is door het Integriteitsplatform besloten in 2020 weinig andere activiteiten met betrekking tot de bevordering van compliance te initiëren. Wel is tijdens de Terugkomdagen voor directeuren (die dit jaar virtueel zijn gehouden) aan de hand van concrete incidenten aandacht besteed aan de onderwerpen belangen-

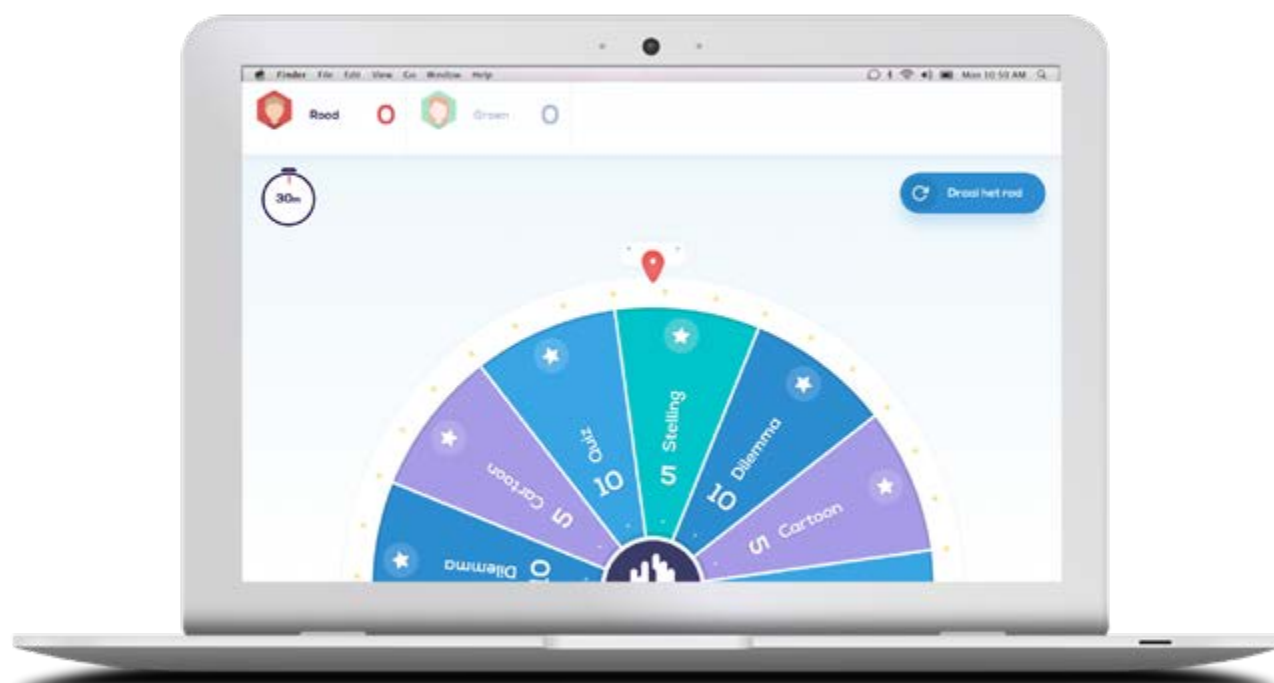
verstremgeling en de "Yes-check". De Yes-check bestaat uit een zestal vragen om verantwoordelijke te helpen bij twijfel de juiste beslissing te nemen. Ten slotte is onder (door het Integriteitsplatform) aangewezen categorieën van medewerkers een e-learning met mededingingsrechtelijke dilemma's uitgerold. Het versterken en behouden van integriteit binnen VolkerWessels staat onder leiding van de Compliance Officer en deze rapporteert rechtstreeks aan de voorzitter van de Raad van Bestuur.

Buitenlanden

In het Verenigd Koninkrijk, Noord-Amerika en Duitsland hebben we soortgelijke acties ondernomen om deze zeer belangrijke kernwaarde van ons bedrijf in de schijnwerpers te zetten.

Integriteit houdt niet op bij onze eigen deur en we verwachten van al onze leveranciers en onderaannemers in de keten dat ze eveneens integer handelen. Daarom zal vanaf 2020 aan leveranciers en onderaannemers van VolkerWessels gevraagd worden een integriteitsverklaring te ondertekenen, waarin zij verklaren dat zij integer zullen handelen en niet-integer gedrag zullen melden via de Vertrouwenslijn.

Integriteit houdt niet op bij onze *eigen deur* en we *verwachten* dat ook van al onze leveranciers en onderaannemers

Niels Steffens, Dick Firing en Arjan de Graaf, VolkerRail

W

"Wij hadden 2020 van tevoren bestempeld als een 'Olympisch jaar'", begint Dick Firing van VolkerRail zijn verhaal over de impact van Corona op project NoorderSpoort in Zwolle. Daarmee doelt de projectmanager op het multidisciplinaire karakter van het werk en het grote aantal geplande buitendienststellingen. "En een Olympisch jaar is het zeker geworden, maar wel op een heel andere manier dan we in januari hadden gedacht."

Dick is in Zwolle verantwoordelijk voor alle spoor-gerelateerde werkzaamheden, waarbij hij wordt bijgestaan door integraal werkvoorbereider Niels Steffens en hoofd uitvoering Arjan de Graaf. Voor veel werkzaamheden binnen het project moet het spoor voor een weekend of langere periode buiten dienst worden gesteld. Alleen al in 2020 was dat 12 keer. "Als het spoor in Zwolle buitendienst gaat, is de impact tot in Rotterdam merkbaar", legt Niels uit. "Er wordt daarom 24 uur per dag gewerkt, in ploegen van soms wel 150

man. De werkzaamheden worden tot op de minuut gepland en daar beginnen we al een half jaar van tevoren mee. Normaal wordt de planning 12 weken voor aanvang bevroren, maar nu moesten we soms tot op het laatste moment aanpassingen doen. Dat vraagt enorme flexibiliteit van alle projectleden en onderaannemers."

Om 1,5 meter afstand te kunnen bewaren, worden op het project allerlei maatregelen genomen volgens het protocol 'Samen veilig doorwerken'. Zo vinden vergaderingen online plaats, gebeuren werkinstructies alleen nog in kleine groepen, zijn er extra tenten om te schaften en wordt er 24 uur per dag

schoongemaakt. Maar soms moeten ook de werkzaamheden zelf worden aangepast. "We kunnen nu niet meer met twee mensen in een bovenleidingswerkbak staan", geeft Arjan als voorbeeld, "waardoor extra kranen nodig zijn. Zoiets werkt in de hele planning door." Met opdrachtgever ProRail wordt steeds op een constructieve manier gekeken hoe het werk verantwoord door kan gaan en wat daarvoor nodig is. "Door het beperkte treinverkeer was het soms mogelijk om de buitendienststelling te verruimen in tijdsduur en in ruimte. Daardoor konden we werkzaamheden en disciplines uit elkaar trekken en met voldoende afstand van elkaar laten werken. Dat heeft veel rust gegeven."

NoorderSpoort

Om het groeiende treinverkeer rond station Zwolle op te vangen, is ruimte nodig. Combinatie NoorderSpoort (VolkerRail, Van Hattum en Blankevoort en KWS) werkt daarom in opdracht van ProRail onder meer aan twee nieuwe sporen tussen Zwolle en Herfte, nieuwe spoorviaducten en een 'dive-under' zodat treinen elkaar vrij kunnen kruisen. Het project wordt medio 2022 afgerond.

WONDERWOODS

Een hectare verticaal bos op twee minuten lopen van het grootste station van Nederland: Utrecht Centraal. De komende jaren wordt in het nieuwe Utrechtse stadsdeel Beurskwartier gebouwd aan Wonderwoods: twee groene torens waar vanaf eind 2023 wonen, werken, cultuur en vrije tijd samenkomen.

Bijzondere projecten

VolkerWessels werkt jaarlijks aan ongeveer 25.000 projecten.
Een aantal projecten lichten we verder toe.

Wonderwoods is een ontwikkeling van G&S Vastgoed en de bouw wordt gedaan door Boele & van Eesteren en Kondor Wessels Amsterdam.

KABELDISTRICT DELFT

Het Kabeldistrict in Delft wordt getransformeerd tot een levendige, productieve stadswijk waar werken, wonen, leren en maken samenkomen. Centraal in het plan staat de voormalige Nederlandse Kabel Fabriek. De fabriekshallen blijven deels behouden en zorgen in combinatie met de nieuwbouw voor een karakteristiek geheel.

Kabeldistrict Delft is een ontwikkeling van Kondor Wessels Vastgoed in samenwerking met o.a. Boele & van Eesteren.

VALLEY

Met Valley komt er een opvallend gebouw aan de Zuidas met gedurfde en eigenzinnige architectuur. Het gebouw voorziet in de wens om dit gedeelte van Amsterdam door te ontwikkelen naar een gemengd gebied met wonen, werken en voorzieningen. Het parkeren van auto's vindt plaats in een 3-laagse ondergrondse parkeerkelder, die plaats biedt aan 375 auto's en 1.850 fietsen. Vanaf de begane grond tot en met de zevende verdieping bevinden zich de kantoren, ruimte voor cultuur, retail, horeca en de toegang tot de woontorens. Vanaf de 8e verdieping beginnen de woonlagen. In totaal worden er 198 woningen gerealiseerd. De 3 torens hebben een hoogte van respectievelijk 97 meter, 76 meter en 66 meter.

Bouwcombinatie Valley Amsterdam (VolkerWessels ondernemingen Boele & van Eesteren en G&S Bouw) is in augustus 2017 gestart met de realisatie van dit bijzondere gebouw op de Amsterdamse Zuidas.

DUTCH GP/ CIRCUIT ZANDVOORT

Tussen eind 2019 en begin 2020 is het circuit aangepast (verbreding en vervanging), prefab voetgangerstunnels geplaatst, een gloednieuw paddockterrein gebouwd, het pitgebouw uitgebreid en een nieuw medisch centrum gerealiseerd. De Formula 1 Heineken Dutch Grand Prix op Circuit Zandvoort wordt een evenement waar innovaties, technologie en realisatie op het hoogste niveau en op een wereldpodium bij elkaar komen. VolkerWessels is één van de hoofdsponsors.

De werkzaamheden zijn uitgevoerd door KWS, Gebr. Van Kessel, Holland Scherm, Kondor Wessels Amsterdam en De Groot Vroomshoop.

BUSPLATFORM DEN HAAG

Op 23 maart 2020 werd het vernieuwde busplatform Den Haag Centraal volledig in gebruik genomen. Al eerder, in november 2019, werden de nieuwe instapperrons en een comfortabele wachtruimte in de stationshal opgeleverd. Het project bestond onder andere uit 10 instaphaltes en een overkapping van 3.000 m² met een dakraam van 250 m².

KWS was hoofdaannemer van dit project: daarnaast hebben Gebr. Van Kessel, Smits Neuchâtel Infrastructuur, BKB Infra, VolkerRail, Visser & Smit Hanab, Volker Stevin Materieel, Visser & Smit Bouw, HOMIJ, VW ICC en Aveco de Bondt ook een bijdrage geleverd.

AMSTELVEENLIJN

Eind 2020 is met het symbolisch overhalen van een lichtschakelaar de vernieuwde Amstelveenlijn (lijn 25) in gebruik genomen. De ombouw van de Amstelveenlijn is binnen tijd en binnen budget afgerond.

Hoofdaannemer is VITAL, een samenwerkingsverband van de VolkerWessels-ondernemingen Van Hattum en Blankevoort, VolkerRail en KWS.

HIGH SPEED 2

HS2 is een nieuwe hogesnelheidsspoorlijn die Londen, de Midlands, het noorden en Schotland verbindt met meer dan 25 stations. Zo verbindt HS2 ongeveer 30 miljoen mensen met elkaar. HS2 gaat het bestaande spoorwegnet ontlasten en ruimte vrijmaken voor veel meer forensen- en goederentreinen in het hele land. Wij werken aan een onderdeel van HS2. Dit betreft het ontwerp en de bouw van 20 kilometer hogesnelheidstrein (topsnelheid 360 kilometer per uur), bestaande uit een viaduct van 4 kilometer en een 16 kilometer lange tunnel met twee buizen van veertig meter diep die met behulp van boormachines – ‘Tunnel Boring Machines (TBM’s)’ – geboord worden.

Als onderdeel van de joint venture Align werkt VolkerFitzpatrick aan traject C1 van de hogesnelheidslijn HS2.

TURNAROUND ZEELAND REFINERY

Circa 250 lassers, fitters, monteurs en onderaannemers van Visser & Smit Hanab hebben in juni een complete turnaround op Zeeland Refinery uitgevoerd. De werkzaamheden omvatten onder andere het uitwisselen van pipe spools, revisie van kleppen, wisselen van bundels en retuben van de fornuizen. Hierbij hoort ook de gehele coördinatie van onderaannemers voor onder meer steigers, torquen, gloeien en isolatie.

Voor dit project werkt Visser & Smit Hanab Industrie samen met andere partijen. Vanuit de combinatie zijn wij als hoofdaannemer verantwoordelijk voor block 8 en block 9 op de raffinaderij.

FAIRHAVEN TO CHURCH SCAR COASTAL PROTECTION SCHEME

Het Fairhaven to Church Scar Coastal Protection Scheme, ter vervanging van de zeekering en een belangrijk afvalwaterproject in Anchorsholme park in Blackpool, is in 2020 voltooid. De vorige betonnen verdedigingswerken werden in 1890 gebouwd en moesten elk jaar noodreparaties ondergaan om een grote doorbraak te voorkomen. Dit plan verzacht de gevolgen van extreme weersomstandigheden en klimaatverandering door 2.400 woningen te beschermen tegen kusterosie en overstromingen.

VBA, de joint venture met onder andere VolkerStevin, heeft dit project gerealiseerd.

'ACHTERDEK' BERLIJN

'Achterdek' is een prachtig project in het zuidoosten van Berlijn, direct aan de rivier de Dahme. Er worden 187 appartementen gebouwd, een ondergrondse parkeergarage met 115 parkeerplaatsen en commerciële ruimte. Het wordt een mix van appartementen voor alleenstaanden en gezinnen. Het terrein beslaat 13.860 m². De bouw start begin 2021 en zal volgens planning in 2024 klaar zijn.

Kondor Wessels Wohnen Berlin is de ontwikkelaar en bouwer van dit project.

OMZET 2020

Bedrag in miljoen euro's

36%

Omzet Nederland –
Bouw & Vastgoed-
ontwikkeling

2020: € 2.368

EBT-marge
4,2%

2019: 4,3%

Orderportefeuille
(ultimo boekjaar,
in miljoenen)

€3.412

2019: € 3.477

**Gemiddeld aantal
medewerkers**

3.926

2019: 3.879

IF-rate

3,1

2019: 4,1

Social Return

1,1%

2019: 1,3%

Afvalscheidingspercentage

61%

2019: 57%

CO₂ uitstoot
(scope 1 en 2, in kiloton)

18,9

2019: 23,3

Midden in de Drentse natuur ontstaat het luxe familieresort PUUR Exloo. Het wordt ontwikkeld door Kontour Vastgoed en gebouwd door Koenen Bouw.

In 's-Hertogenbosch ontwikkelt SDK het Paleiskwartier: een nieuwe wijk waar alle appartementen en kantoren worden aangesloten op een warmte- en koudeopslag.

DIVISIE Nederland Bouw & Vastgoedontwikkeling

- **Bouw en renovatie van residentieel vastgoed en utiliteitsbouw, waaronder industriebouw en logistieke faciliteitenbouw**
- **Vastgoedontwikkeling**
- **In-house onderhoudsdiensten voor technische installaties**
- **Industriële productie en levering van bouwelementen, waaronder geprefabriceerde bouwonderdelen**

Marktontwikkelingen in 2020

De vraag op de woningmarkt bleef groot. Ondanks de onzekerheden die Corona met zich meebracht bleef de prijs in de meeste delen van Nederland stijgen. Regelgeving zoals circulaire ontwerpprincipes en 'van het gas af' hebben een opwaarts effect op de kostprijs van nieuwe woningen, terwijl de 'kosten van wonen' juist lager kunnen uitvallen. Regelgeving over bijvoorbeeld geluidshinder en de uitspraak van de Raad van State over de uitstoot van

stikstof eind mei 2019, heeft de start van bepaalde residentiële en niet-residentiële projecten in 2020 vertraagd. Hierdoor zien we de renovatie- en onderhoudsprojecten van woningcorporaties, institutionele beleggers en particulieren juist stijgen.

De kantorenmarkt concentreert zich op belangrijke locaties in de buurt van (regionale) vervoersknooppunten, waarbij de G4 en Eindhoven de meest populaire steden zijn voor de ontwikkeling van kantoren. Het is nog niet duidelijk welke impact Corona zal hebben op deze markt, zowel in aantallen als invulling van de kantoren. Op de middellange termijn zal duidelijk worden hoe we in de nabije toekomst gaan leven en samenwerken en welke impact dit zal hebben op de verschillende vastgoedmarkten.

De bouw van logistieke centra rondom de steeds bredere as Venlo – Rotterdam

Samen met stichting Stroomversnelling is het 'NOM keur in stappen' ontwikkeld voor woningcorporaties en VvE's om gefaseerd over te gaan naar nul-op-de-meter.

Het Abc square van 37.000 m² heeft een zonnedak van 25.000 m² dat er voor zorgt dat het gebouw zelfvoorzienend is. Abc square is ontwikkeld door VolkerWessels Logistics Development en gebouwd door Systabo.

neemt een vlucht, mede dankzij het toenemende marktaandeel van online aankopen van consumenten.

Onze circa 40 lokale bedrijven zijn van nature goed gepositioneerd om de lokale mogelijkheden voor stads- en vastgoedontwikkeling te herkennen. Wij reageren en handelen snel op marktontwikkelingen en hebben de middelen om te investeren. Marge is en blijft belangrijker voor ons dan volume.

Wij zien de interesse voor en noodzaak tot duurzaamheid verder toenemen, waarbij de marktverraag nog niet uniform is. De manieren waarop materialenpaspoorten worden uitgevraagd, verschillen sterk. Dit geldt ook voor andere duurzaamheidsthema's, met verschillende scoringsmethodieken zoals BREEAM, MPG, GPR en energielabels. We blijven zoeken en werken aan methoden om hier juist mee om te gaan.

De hoogtepunten

Wij hebben dit jaar de 2000^e MorgenWonen woning geproduceerd en gemonteerd. Bouw en Vastgoedontwikkeling legt de nadruk op het industrialiseren van bouwprocessen om de efficiëntie te verhogen en afval te verminderen. Vanwege het succes investeren we de komende jaren nog meer in productiefaciliteiten. De dit jaar op het Europark bij Coevorden geopende fabriek beslaat 10.000 m² op een terrein van 25.000 m². De fabriek is volledig gerobotiseerd en wordt in 2021 verder uitgebreid. Zo neemt de flexibiliteit binnen het bouwsysteem toe en kunnen we nog meer variaties opleveren.

De bouw van onder meer Holendrecht Community Campus in Amsterdam, E-Shelter datacenter op Schiphol, Up Toren in Utrecht, Pontkade appartementen in de NDSM-werf in Amsterdam, een nieuw kantoor voor de NAVO in Den Haag en oplevering van eerste fase van een groot wooncomplex op Kijkduin zijn afgerond.

De ontwikkeling van de NDSM-werf in Amsterdam-Noord is gaande. Andere projecten in aanbouw zijn onder andere: Amare en Neherkade in Den Haag, Valley, Tripolis en De Hooch in Amsterdam, Wilhelminawerf en Westflank in Utrecht en het ASML kantoor in Eindhoven. VolkerWessels werkte verder aan ontwikkelprojecten zoals het culturele, circulaire en creatieve centrum Strijp-S in Eindhoven (*foto onder*), het Paleiskwartier in Den Bosch, het Foodcenter in Amsterdam, de Churchill Tower in Rijswijk, woontorens Adagio en Bolero in Den Haag, de tweede fase van een wooncomplex in Kijkduin, de indrukkende appartementen van Wonderwoods in Utrecht, het woonproject The Joan in Amsterdam, de Bakermat in Eindhoven, renovatie van het gemeentehuis en de bouw van het Market Hotel in Groningen en twee logistieke centra in Cuijk en Waalwijk.

De digitalisatiestrategie van Bouw en Vastgoedontwikkeling richtte zich in 2020 op samenwerkingssoftware, het vastleggen en beheren van gegevens, het gebruik van innovatieve tools en de voortgang in onze digitale bouw (BIM).

OMZET 2020

Bedrag in miljoen euro's

22%

Omzet Nederland –
Infrastructuur

2020: €1.408

EBT-marge

2,1%

2019: 1,2%

Orderportefeuille

(ultimo boekjaar,
in miljoenen)

€1.352

2019: €1.676

Gemiddeld aantal
medewerkers

4.498

2019: 4.791

IF-rate

2,7

2019: 3,1

Social Return

0,7%

2019: 0,8%

Afvalscheidingspercentage

98%

2019: 97%

CO₂ uitstoot

(scope 1 en 2, in kiloton)

69,1

2019: 81,7

Het N247 project is gegund aan de combinatie KWS en Van Hattum en Blankevoort. Het werk bestaat uit het uitvoeren van groot onderhoud aan de N247 tussen Amsterdam en Edam.

Vialis is samen met de gemeente Almere en de provincie Flevoland een pilot gestart waarbij ook gebruik wordt gemaakt van milieudata, zoals stikstof-uitstoot, fijnstof en temperatuur.

DIVISIE Nederland Infrastructuur

- **Nieuwbouw, onderhoud en renovatie van spoor-, weg- en waterinfrastructuur**
- **Civieltechnische activiteiten voor wegen, vaarwegen en spoorwegen**
- **Multidisciplinair projectmanagement voor complexe projecten**
- **Dynamisch verkeersmanagement en infra besturingssystemen**

Marktontwikkelingen in 2020

De markt voor multidisciplinaire infrastructuurprojecten werd vanaf de zomer van 2019 ernstig verstoord door de stikstof-, PFAS- en PFOS-problematiek. Dit zette door in 2020. Als gevolg hiervan vertragen overheidsinstanties de aanbestedingen van infrastructuurprojecten. Alle projecten konden ondanks Corona doorgaan maar door de beperkingen leverde dat wel inefficiëntie op.

De vervangings- en renovatiemarkt en projecten op het gebied van watermanagement zullen de komende periode toenemen en versnellen. Door de

toename van datacenters in Nederland heeft het leveren van infrastructuur rondom datacenters een positieve impact op de omzet. Ditzelfde geldt voor de energietransitie en daarmee samenhangende bouw van windparken.

We blijven ons richten op marge boven volume, op een constructieve samenwerking met onze partners en klanten en op de kwaliteit van onze orderportefeuille. Daarnaast blijven we investeren in maatregelen om de uitstoot van stikstof tijdens de oplevering van projecten te verminderen. Een voorbeeld hiervan is investering in elektrisch asfaltmateriaal, zoals asfaltspredmachines en walsen. Het door VolkerWessels ontwikkelde NoNOx-filter is nu in meerdere versies te verkrijgen. Het filter is in 2020 volop ingezet om de stikstofuitstoot tijdens de realisatie sterk te verminderen.

Onze marktpositie voor kleine en middelgrote projecten blijft sterk. Naast tal van deze lokale en regionale projecten blijven we werken aan een aantal spraakmakende Nederlandse

Bouw van de grootste Zeesluis ter wereld in IJmuiden.

De slimme, tijdelijke brug 'HUGO' van KWS is een lichtgewicht demontabele brug.

projecten. Voor VolkerWessels Infrastructuur is de voortdurende focus op het ontwikkelen en opleiden van onze eigen mensen een belangrijk aandachtspunt. Technologische ontwikkelingen brengen nieuwe kansen maar ook uitdagingen met zich mee. Digitalisering, industrialisering, big data, het internet of things en cybercriminaliteit spelen een steeds grotere rol.

Ook bij de infrastructuurdivisie zien we dat de marktuitdagingen voor duurzaamheid nog niet uniform zijn. Samen met partners werken we actief aan het creëren van eenduidigheid in de sector. Het Materialenpaspoort, onze rol in het Betonakkoord en lidmaatschap van Emissieloos Netwerk Infrastructuur zijn hier voorbeelden van. We werken aan één catalogus voor de divisies infra en energie & telecom, waarin onze innovaties gebundeld staan. Zo maken we kenbaar over welke duurzaamheidsoplossingen en -innovaties wij beschikken.

De hoogtepunten

Naast vele kleinschalige projecten hebben we dit jaar de reconstructie van de Amstelveerlijn en de N200 opgeleverd. De Rotterdamsebaan is begin 2021 opgeleverd.

VolkerWessels werkt verder aan het spoorproject Noorderspoort (op één na grootste spoorknooppunt in Nederland), de bouw van de grootste sluis ter wereld in IJmuiden, de renovatie van de Waalbrug bij Nijmegen, onderhoud van Schiphol, het hoogwaterbeschermingsproject 'Ruimte voor de Rivier' in de IJsseldelta, Markermeerdijken en een aantal langlopende onderhoudscontracten voor ProRail. De Buitenveldertunnel en de Kaagbaantunnel bij Schiphol worden zodanig aangepast dat deze weer aan de veiligheidseisen van de tunnelwet voldoen.

In opdracht van gemeente Amsterdam bouwen we in het centrum van de hoofdstad een fietsenstalling voor 4.000 fietsen. (foto onder) Project IJboulevard is gelegen in het IJ achter het Centraal Station. De fietsenstalling is voorzien van een aanvaarbeschermer, het dak wordt ingericht als wandelboulevard voor het publiek.

In 2021 gaan we beginnen aan het N247 project. Dit bestaat uit het uitvoeren van groot onderhoud aan de N247 tussen Amsterdam en Edam, de bouw van onderdoorgangen bij knooppunt het Schouw, het aanpassen van kruispunt Bernardlaan en renovatie van doorvaarbare duikers, de Slochterbrug en de gehele vernieuwing van de Dijksbrug.

We blijven ons richten op duurzaamheid, innovatie, verbetering van de efficiëntie en governance. BIM wordt steeds belangrijker in de projecten die we uitvoeren. In 2020 hebben we grote stappen gemaakt in het gebruik van kunstmatige intelligentie en data-analytics om het asset management en 'predictive maintenance' van projecten significant te verbeteren. De uitbreiding van de VolkerWessels Vakschool geeft ons de mogelijkheid om onze mensen nog breder te scholen waardoor ze ook multi-inzetbaar zijn.

OMZET 2020

Bedrag in miljoen euro's

14%

Omzet Nederland –
Energie & Telecom
Infrastructuur

2020: € 906

EBT-marge
3,8%

2019: 4,3%

Orderportefeuille
(ultimo boekjaar,
in miljoenen)

€ 1.183

2019: € 798

**Gemiddeld aantal
medewerkers**

3.174

2019: 3.178

IF-rate

2,9

2019: 2,6

Social Return

1,4%

2019: 1,6%

Afvalscheidingspercentage

89%

2019: 74%

CO₂ uitstoot
(scope 1 en 2, in kiloton)

18,4

2019: 22,4

We zijn een samenwerking gestart met de gemeente Leeuwarden voor de aanleg van een nieuw warmtenetwerk, dat de helft van de stad kan verwarmen met aardwarmte.

Hyrde, Recognize en MapXact blijven werken aan digitale oplossingen, zoals fleet management tools, grondradar en apps die het werken makkelijker maken.

DIVISIE Nederland Energie & Telecom Infrastructuur

- **Aanleg en onderhoud van telecom-
infrastructuur waaronder draadloze en
glasvezelnetwerken**
- **Aanleg en onderhoud van energie-
infrastructuur ten behoeve van onder-
en bovengrondse pijpleidingen en
kabels voor energie- en watertransport
en industriële productieprocessen**

propositie om de connectiviteit in bijvoorbeeld zorginstellingen, hotels, kantoren en woningen te verbeteren. Daarnaast wordt connectiviteit steeds vaker meegenomen in het ontwerp van een gebouw, wat het realiseren van een stabiele en veilige internetverbinding eenvoudiger maakt.

VolkerWessels verwacht dat de verglazing in 2021 toeneemt. Connectiviteit speelt een steeds belangrijkere rol bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken op gebieden als mobiliteit, energie-efficiëntie, gezondheid, onderwijs, milieubescherming, duurzaamheid en veiligheid. Denk aan het verbeteren van de luchtkwaliteit in gebouwen of het mogelijk maken van zorg op afstand. Ook het monitoren van netwerken en het voorspellen van onderhoud wordt steeds belangrijker. De verwachting is dat de onderhoudscontracten verschuiven van correctief naar preventief onderhoud.

Energie

Marktontwikkelingen in 2020

De transitie naar duurzame energiebronnen, zoals wind, zon en waterstof, blijft een belangrijke drijfveer voor de vraag in de energiemarkt in Nederland. De activiteiten van VolkerWessels in de energiemarkt richten zich op de transport- en distributie infrastructuur voor

VolkerWessels Telecom verzorgt het gehele traject rond de aanleg van hoogwaardige digitale infrastructuur. Van analyse en ontwerp tot bouw, installatie, onderhoud en beheer.

deze energiebronnen. Elektrificatie heeft invloed op alle markten waar wij actief zijn: onshore, offshore, hoog-/middelhoog/laagspanning, het aansluiten van zonneparken op het Nederlandse elektriciteitsnet, het verbeteren van rail(stroom)kabels, aanleg, installatie van substations (zowel offshore als onshore), installatie van oplaadstations voor auto's en installatie van slimme meters in woningen.

We zien ook meer activiteit in de markten voor waterstof, stadsverwarming en CO₂ opslag. Markten die goed kunnen worden bediend door ons omdat een deel van de benodigde vakmensen al beschikbaar zijn of alsnog via de VolkerWessels Vakschool zullen worden opgeleid van ontwerp, tot werkvoorbereiding, en de bouw en het daaropvolgende onderhoud van een installatie of kabel- of leidingnetwerk. Deze diversificatie van disciplines vergroot de positie van VolkerWessels in de waardeketen. Dit vraagt opnieuw om een zorgvuldige beheersing van kosten, risico's, projecten en processen.

België

Ondanks de zeer uitdagende omstandigheden als gevolg van de lockdown in het tweede kwartaal van 2020 als gevolg van Corona hebben wij in België door de inzet van onze medewerkers solide resultaten gerealiseerd.

De hoogtepunten

Telecom

VolkerWessels heeft alleen al in 2020 100.000 adressen in Nederland van een glasvezelaansluiting voorzien. Daarmee groeit het aantal huishoudens met toegang tot glasvezel snel verder. Daarnaast zijn we betrokken bij twee pilots voor het testen van duurzaam materiaal op kabeltrajecten van KPN. Het gaat in deze pilots om zowel kabels als buizen die grotendeels uit gerecycled plastic bestaan.

De dochterondernemingen Hyrde, Recognize en MapXact blijven werken aan digitale oplossingen om de slimme infrastructuur te verbeteren - bijvoorbeeld een fleet management tool om de planning, navigatie en registratie te verbeteren. VolkerWessels Telecom is in 2020 doorgegaan met het uitbreiden van haar activiteiten in Duitsland, met als doel om daar voor de lange termijn te blijven.

Energie

We zijn betrokken bij de realisatie van het windmolenpark 'Hollandse Kust Zuid' voor de kust van Scheveningen. De elektriciteit die op zee is opgewekt, wordt op land geschikt gemaakt voor het hoogspanningsnet.

We zijn in 2020 begonnen met de bouw van het station 'Stikstof mengstation Zuidbroek 2'. De uitbreiding van de stikstoffabriek is een belangrijke schakel in de Nederlandse energietransitie.

Op landtong Rozenburg liggen de vaste aanlegplaatsen voor een aantal schepen. Deze schepen worden in de nabije toekomst voorzien van elektriciteit onder meer uit het windmolenpark op de Landtong. Om de stroom te kunnen leveren realiseren Eneco en Havenbedrijf Rotterdam een walstroominstallatie. Wij zijn verantwoordelijk voor het 5 km lange kabeltracé en de nodige verbindingen naar de meerpalen. In 2021 zal Visser & Smit Hanab ook samen met VolkerWind de aanleg van nieuwe en optimalisatie van bestaande windmolens op de landtong realiseren.

De aanleg voor de exportkabel voor Windpark Fryslân is eind 2020 nagenoeg afgerond. De exportkabel gaat windenergie vervoeren voor 500.000 huishoudens, wat leidt tot een CO₂-reductie van 800.000 ton per jaar.

OMZET 2020

Bedrag in miljoen euro's

2020: €1.237 / £1.082

VolkerFitzpatrick renoveert een kantoorgebouw in Coleman Street, Londen.

Er is gewerkt aan de verlichting met Bath en North East Somerset Council.

Spoorwegdepot in Wigan opgeleverd.

Het Bletchley viaduct is onderdeel van het project East West Rail.

Uitbreiding van de Barking Riverside London Overground.

DIVISIE Verenigd Koninkrijk

- **Spoorweginfrastructuur, vernieuwingen en uitbreidingen van spoorwegsysteem**
- **Snelwegen en luchthaveninfrastructuur, onderhoud en vernieuwen van snelwegen, luchthavens en bestrating**
- **Haven-, energie-, water- en milieu-infrastructuur**
- **Gebouwen voor commerciële, industriële en onderwijs doeleinden**

Marktontwikkelingen in 2020

In 2020 was er sprake van een vertraging in de gehele bouwsector in het Verenigd Koninkrijk, als gevolg van de Coronapandemie. Ondanks de uitdagingen en de lockdown in het tweede kwartaal in het Verenigd Koninkrijk lukte het VolkerWessels VK om de activiteiten op het grootste deel van de locaties voort te zetten. Aan het begin van de zomer werkten we weer op volle productiecapaciteit.

De politieke en beleidsmatige onzekerheid is een belangrijk thema gebleven, als gevolg van het langdurige debat over en het onzekere tijdschema van Brexit. Dit klimaat, samen met de aanhoudende zwakte van het Britse pond en de gevolgen van de Coronapandemie voor de economie van het Verenigd Koninkrijk, heeft het de sector moeilijker gemaakt.

Met de publicatie van de nationale infrastructuurstrategie in november heeft de regering haar steun voor investeringen in grote infrastructuurprojecten voortgezet. Dat komt onze activiteiten in het Verenigd Koninkrijk ten goede - hoewel de onvoorspelbare duur van de pandemie een onvermijdelijk uitstel van sommige uitgavenbeslissingen met zich meebrengt.

Ondanks de uitdagingen en onzekerheid heeft VolkerWessels VK zijn sterke

positie in alle sectoren behouden. De focus op grote infrastructuurwerken, zoals wegen en spoorwegen, blijft; de groei in de maritieme sector wordt gedreven door een groeiende focus op overstroomings- en kusterosie-beheer. In de energiesector worden hogere eisen gesteld aan de offshore windmolenparken. De markt voor industriële gebouwen en distributiecentra blijft in beweging, mede door de gevolgen van de pandemie. VolkerWessels VK heeft in toenemende mate geprofiteerd van de groei van de investeringen in glasvezelinfrastructuur voor hogesnelheidsbreedband.

De hoogtepunten

VolkerWessels VK heeft de belangrijke Fairhaven to Church Scar Coastal Protection Scheme in Anchorsholme park in Blackpool voltooid. Ook de bouw van een nieuw maritiem expertisecentrum in Portsdown Technology Park en kantoorgebouwen op twee prominente locaties in het centrum van Londen - Rolling Stock Yard en Coleman Street - zijn afgerond. Een hoogtepunt was zeker ook een speciaal gebouwde hangar voor onderhoud, reparatie en revisie van vliegtuigen op Farnborough Airport voor Gulfstream Aerospace Corporation. De werkzaamheden aan het spoorwegdepot in Feltham en aan de uitbreiding van de Barking Riverside London Overground werden voortgezet. Daarnaast is het spoorwegdepot in Wigan opgeleverd en is de nieuwe spoorlijn Manchester Metro Link Trafford Park voor passagiers geopend.

In september 2020 ontvingen we het bericht dat we mogen doorgaan met fase één van zes van het Southsea Coastal Scheme. VolkerStevin blijft ook betrokken bij de verbetering en herontwikkeling van HM Naval Base Clyde. We zijn begonnen met de bouw van het nieuwe Brent Cross-station in het noordwesten van Londen. We zijn doorgaan met de oplevering van projecten bij RAF Lossiemouth en RAF Lakenheath - waar de basis klaar is voor de komst van de nieuwe F-35 Fighter Jet van de Amerikaanse luchtmacht - en op het vlaggenschip van het HS2-contract. Daarnaast hebben we gewerkt aan de sloop en herbouw van het Bletchley viaduct (onderdeel van het project East West Rail), het verlengen van de levensduur van de Queen Elizabeth Bridge (voor The Royal Borough of Windsor and Maidenhead), het contract voor de straatverlichting met Bath en North East Somerset Council, de A339 in West-Berkshire en het A2 East Cliff Viaduct in Dover.

In de loop van 2020 werden in het hele Verenigd Koninkrijk nieuwe contracten gegund aan VolkerFitzpatrick: de bouw van het nieuwe Birmingham University station, het Gosforth spoorwegdepot in het noordoosten, de bouw van extra opslagruimte in het Midlands Logistics Park in Corby, de uitrol van glasvezel voor hogesnelheidsbreedband in Swindon, Slough en vervolgens Bracknell en Maidenhead.

VolkerRail heeft, als onderdeel van de Rail Electrification Alliance, de tweede fase van het project 'East Coast Mainline Power Supply Upgrade' veiliggesteld. VolkerRail levert ook het ontwerp van de seinen op het Design Services Framework van Network Rail. Als onderdeel van het werk voor Medway Council leveren wij upgrades van LED-straatverlichting en zijn wij aangesteld voor de extra hoogspanningsbekabeling van National Grid. Daarnaast zorgen we voor beveiliging van de bekabeling van het offshore windmolenpark Neart na Gaoithe (NnG) in Schotland.

OMZET 2020

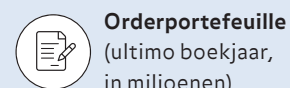
Bedrag in miljoen euro's

2020: € 346 / C\$ 524

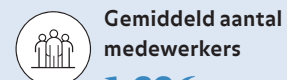

2019: 6,2%

€ 998 / C\$ 1.559

2019: € 1.145 / C\$ 1.672

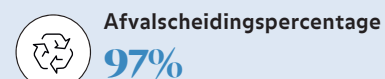

1.326

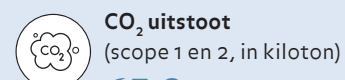
2019: 1.364

2019: 14,3

2019: 88%

65,3

2019: 72,2

Volker Stevin Highways heeft Dogpound Creek Bridge vlakbij Calgary opnieuw ingericht.

Werkzaamheden op de North Satellite Terminal (N-Sat) op Sea-Tac Airport in Seattle.

Volker Stevin Contracting werkt aan het zogenaamde Rangeview Sanitaire Tunnel Project. Het betreft een leiding van 3,8 kilometer en een diameter van 1,8 meter.

WindRise park Noord Amerika McNally.

De hoogtepunten

Volker Stevin Highways heeft Dogpound Creek Bridge vlakbij Calgary opnieuw ingericht. Het project omvatte het verwijderen van de bestaande structuur uit 1908, de bouw van een 30 meter lange brug en het opnieuw uitlijnen van de weg.

Volker Stevin Contracting werkt aan het zogenaamde Rangeview Tunnel Project. Dit betreft een leiding van 3,8 kilometer met een diameter van 1,8 meter op een diepte van 13 tot 25 meter. In 2020 is het eerste deel van 930 meter onder de Deerfoot Trail en het tweede deel van 830 meter vanaf Shaft 2 East gerealiseerd. De verwachting is dat het project in 2021 voltooid wordt.

Volker Stevin Contracting werkt ook aan de West Calgary Ring Road. Onze langetermijncontracten voor wegenonderhoud in Alberta en British Columbia blijven een solide basis vormen voor ons orderboek in Noord-Amerika. Voor ons bedrijf, MidMountain Contracting in Seattle, Washington, bleef de markt relatief sterk. Dat is deels te danken aan de aanwezigheid van verschillende multinationals, zoals Boeing, Microsoft en Amazon, die voor een hoog niveau van economische activiteit zorgen. Wij voltooiden ons werk aan de Noordelijke Satelliet Terminal (N-Sat) op Sea-Tac Airport en zijn voor 95% klaar met het Sound Transit East Link Light Rail-project. McNally Contractors uit Alberta heeft in februari 2020 het civiele bouwgedeelte van het windenergieproject WindRise binnengehaald. Het 206 MW windproject bestaat uit 43 turbines op torens van 90 meter met een rotordiameter van 145 meter.

DIVISIE Noord-Amerika

- Actief in de provincies Alberta en British Columbia met focus op zware civiele bouw inclusief ondergrondse nutsvoorzieningen & asfalt-/grindproductie, onderhoud van snelwegen en gemeentelijke wegen
- Actief in het noordwesten van de Verenigde Staten (bredere regio Seattle) in aanleg van wegen, civiele techniek (zoals bruggenbouw en hoogwaterrisicobeheer) en ondergrondse nutsleidingen

Marktontwikkelingen in 2020

In de tweede helft van maart merkten onze bedrijven in Noord-Amerika de impact van Corona en dat resulteerde ook in significante verstoringen en

onzekerheid in het tweede kwartaal. In het derde en vierde kwartaal trokken onze bedrijfsactiviteiten weer aan tot volle capaciteit. Dit jaar lag de nadruk op het handhaven van de projectmarges en het waarborgen van de voortgang van de projecten, ondanks extra kosten in verband met Corona. De mix van werkzaamheden is dit jaar door Corona verschoven omdat de stimuleringsprogramma's van de overheid ter ondersteuning van de economie leidden tot meer publieke en minder private werkzaamheden.

VolkerWessels is al sinds 1978 actief in Noord-Amerika, vooral in aanleg van wegen en nutsvoorzieningen. Onze ondernemingen voeren grote onder-

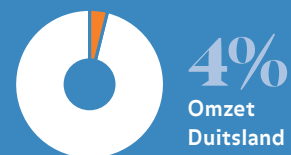
houdscontracten voor snelwegen uit in de provincies Alberta en British Columbia in Canada en hebben een goede reputatie en een groot netwerk.

British Columbia is de meest westelijk gelegen Canadese provincie, waarin houtkap en mijnbouw de toonaangevende bedrijfstakken zijn. Al dertig jaar voert de onderneming Lakes District Maintenance (LDM) contracten voor het wegenonderhoud uit voor het British Columbia Ministry of Transportation.

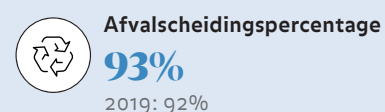
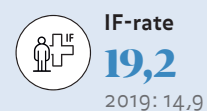
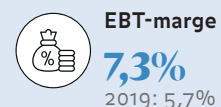

OMZET 2020

Bedrag in miljoen euro's

2020: € 275

In Friedrichshain in Berlijn worden 135 nieuwe appartementen gebouwd.

We zijn gestart met de bouw van het project 'Achterdek' in de wijk Köpenick in Berlijn, direct aan de oever van de Dahme.

In 2020 zijn we gestart met de bouw van het nieuwe hoofdkantoor voor Alltours Flugreisen in Düsseldorf.

In het hart van de stad Potsdam bouwen we 24 koopappartementen die bestemd zijn voor eigen bewoning.

DIVISIE Duitsland

- **Ontwikkeling en bouw van hoogwaardige en betaalbare woningen voor de verhuurmarkt en in mindere mate gericht op commerciële ontwikkelingen**
- **Focus op bepaalde stedelijke gebieden in Duitsland, met name Berlijn en de deelstaat Noordrijn-Westfalen en de Frankfurt regio**

Markontwikkelingen in 2020

VolkerWessels Duitsland verwacht dat de marktomstandigheden de komende jaren gunstig blijven, met een sterke vraag naar koop- en huurwoningen en

naar distributiecentra. VolkerWessels verwacht dat bij een relatief lage rente de vraag naar nieuwbouw woningen hoog blijft. VolkerWessels blijft de politieke ontwikkelingen op de Duitse woningmarkt op de voet volgen. De gevolgen voor de vastgoedmarkt zijn op dit moment moeilijk te overzien.

De gedeeltelijke sluiting van de grenzen als gevolg van de Coronapandemie heeft in individuele gevallen geleid tot verminderde beschikbaarheid van bouwplaatspersoneel uit Oost-Europese landen. Gelukkig was de grenssluiting van korte duur en had deze daarom weinig of geen

invloed op de activiteiten van VolkerWessels in Duitsland.

VolkerWessels heeft de situatie rondom Corona tot nu toe goed opgevangen. Alle mogelijke beschermende maatregelen zijn genomen voor de medewerkers, wat tot zeer weinig ziekteverzuim heeft geleid. Hierdoor konden de bouwplaatsen in heel Duitsland open blijven en konden de bouwactiviteiten doorgaan.

De hoogtepunten

Het was een succesvol jaar voor VolkerWessels in Duitsland. Hoogtepunten waren bijvoorbeeld de aankoop van verschillende percelen en de acquisitie van bouwprojecten hetgeen een positief effect had op onze orderportefeuille.

Het motto blijft: winst voor omzet en groei. Toch heeft VolkerWessels Duitsland in deze moeilijke tijden de balans weten te vinden. De hoogwaardige orderportefeuille is gestegen ten opzichte van 2019 en bedraagt 2,8 keer de omzet in 2020.

We zijn gestart met de bouw van het project 'Achterdek' in de wijk Köpenick in Berlijn, direct aan de oever van de Dahme. Dit project bestaat uit 187 appartementen, een bedrijfspand en een ondergrondse parkeergarage met 115 parkeerplaatsen.

'Zuhause im Lück' wordt een nieuwe moderne wijk net buiten Berlijn. Door de nabijheid van de nieuwe luchthaven van Berlijn en de (toekomstige) Tesla fabriek wordt een landelijke en groene omgeving gecombineerd met de voordelen van de stad. Op het bijna 10.000 m² grote terrein worden 94 appartementen met 7.200 m² woonoppervlakte gebouwd in 5 woongebouwen, evenals een modern kantoorgebouw met 12 flexibele gebruikseenheden. Voor de gehele wijk is een ondergrondse parkeergarage gepland. De start van de bouw staat gepland voor het 3e kwartaal van 2021.

In 2020 zijn we gestart met de bouw van het nieuwe hoofdkantoor voor Alltours Flugreisen in Düsseldorf, direct aan de Rijn. De voltooiing van het project is gepland voor 2023.

Samenvatting Kengetallen 2020

(€ miljoen, tenzij anders vermeld)

	2020	2019	2018	2017	2016
Ratios					
EBT-marge	2,4%	2,6%	2,8%	3,4%	2,5%
Nettoresultaat als % van omzet	1,9%	2,2%	2,2%	2,6%	2,6%
Current ratio	1,08	1,17	1,19	1,18	1,21
Solvabiliteit	27,1%	31,4%	32,5%	31,5%	31,6%
Belastingtarief	21,2%	16,7%	18,3%	23,1%	25,9%
ROCE	17,9%	18,7%	19,4%	22,8%	17,6%
Overige informatie					
Orderportefeuille	9.618	8.916	8.924	8.091	8.157
Gemiddeld aantal medewerkers	16.931	17.044	16.630	16.179	15.785
Free cash flow (exclusief IFRS 16)	161	267	155	231	198
Netto werk kapitaal	-129	-164	-14	21	142
Nettotegoed (-schuld)	97	312	366	297	189
Kernwaarden / CSR (NL)					
IF-rate	2,9	3,3	4,6	5,3	5,5
Afvalscheidingspercentage	95%	94%	93%	54%	62%
Social returnscore	1,1%	1,2%	0,7%	2,3%	1,7%
Totaal aantal meldingen van vermoedens van integriteitsschending en vermoedens van misstanden	34	22	49	32	39

VAKSCHOOL

Werken en leren, bij VolkerWessels gaat dat hand in hand. Door onze eigen Vakschool in Schoonebeek zijn we in staat om te focussen op de ontwikkeling van onze mensen. De Vakschool verzorgt opleidingen, cursussen en trainingen om ervoor te zorgen dat onze kennis en kunde van onze mensen aansluiten bij de vraag van de markt.

VolkerWessels

Raad van Commissarissen

H.M. Holterman

Voorzitter

G. Wessels-Holterman

E. Blok

F.A. Verhoeven

Raad van Bestuur

J.A. de Rooter

Voorzitter

A. Vos

Chief Executive Officer

J.G. van Rooijen

Chief Financial Officer

D. Boers

Bouw & Vastgoedontwikkeling (NL)

A.R. Robertson

Verenigd Koninkrijk

Centrale Ondernemingsraad

F.T.M. Engelen

Voorzitter

E.J. van Heeren,

Secretaris

Europese Ondernemingsraad

M. van der Sluys

Voorzitter

Coverbeeld: In het bruisend hart van Eindhoven realiseren verschillende VolkerWessels ondernemingen de woonwijk Strijp-S. In deze oorspronkelijke 'Philips stad' ontstaat een bron van creativiteit en levendigheid. Tal van innovaties zijn hier ontwikkeld en zichtbaar gemaakt. Een inspiratiebron voor vele nieuwe bewoners, gebruikers en bezoekers. VolkerWessels werkt op Strijp-S aan infrastructuur, connectiviteit maar ook aan ontwikkeling, bouw en renovatie van verschillende projecten.

Colofon

Koninklijke VolkerWessels BV

Podium 9

3826 PA Amersfoort

Postbus 2767

3800 GJ Amersfoort

Nederland

+31 88 186 61 86

informatie@volkerwessels.com

www.volkerwessels.com

Samenstelling en schrijven

Concernkantoor VolkerWessels

Ontwerp en layout

Domani BV, Den Haag

Fotografie

4D Architecten

Carel Kramer Fotografie

Edwin van Zitteren

Linders Fotografie

Marina Kemp Fotografie

Mitchell van Eijk

MVRDV

Paul Starink Top View

Renderaar Vero Digital

Rindert van der Toren

VerhoevenCS

©Ossip

Welkom in de wereld van VolkerWessels

